

Brussell, 22 ta' Lulju 2026
(OR. en)

11674/26

FREMP 239
JAI 965
AG 114
POLGEN 189

NOTA TA' TRAŻMISSJONI

minn:	Is-Segretarju Ġenerali tal-Kummissjoni Ewropea, iffirmata mis-Sa Martine DEPREZ, Direttur
data meta waslet:	17 ta' Lulju 2026
lil:	Is-Sa Thérèse BLANCHET, Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea
Nru dok. Cion:	COM(2026) 900 final
Suġġett:	KOMUNIKAZZJONI TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-KUMITAT TAR-REĠJUNI Ir-rapport tal-2026 dwar l-Istat tad-Dritt Is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fl-Unjoni Ewropea

Id-delegazzjonijiet isibu mehmuz id-dokument COM(2026) 900 final.

Mehmuz: COM(2026) 900 final



Brussell, 17.7.2026
COM(2026) 900 final

**KOMUNIKAZZJONI TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW,
LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-
KUMITAT TAR-REĠJUNI**

Ir-rapport tal-2026 dwar l-Istat tad-Dritt

Is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fl-Unjoni Ewropea

{SWD(2026) 901 final} - {SWD(2026) 902 final} - {SWD(2026) 903 final} -
 {SWD(2026) 904 final} - {SWD(2026) 905 final} - {SWD(2026) 906 final} -
 {SWD(2026) 907 final} - {SWD(2026) 908 final} - {SWD(2026) 909 final} -
 {SWD(2026) 910 final} - {SWD(2026) 911 final} - {SWD(2026) 912 final} -
 {SWD(2026) 913 final} - {SWD(2026) 914 final} - {SWD(2026) 915 final} -
 {SWD(2026) 916 final} - {SWD(2026) 917 final} - {SWD(2026) 918 final} -
 {SWD(2026) 919 final} - {SWD(2026) 920 final} - {SWD(2026) 921 final} -
 {SWD(2026) 922 final} - {SWD(2026) 923 final} - {SWD(2026) 924 final} -
 {SWD(2026) 925 final} - {SWD(2026) 926 final} - {SWD(2026) 927 final} -
 {SWD(2026) 928 final} - {SWD(2026) 929 final} - {SWD(2026) 930 final} -
 {SWD(2026) 931 final}

1. INTRODUZZJONI

L-istat tad-dritt jinsab fil-qalba tal-proġett Ewropew bħala wieħed mill-valuri li fuqhom hija bbażata l-Unjoni Ewropea. Il-prosperità, is-sigurtà u r-reżiljenza demokratika tal-UE jiddependu fuq ir-rispett għall-istat tad-dritt u għall-valuri komuni tal-Unjoni. L-Ewropej iqisu li d-demokrazija, id-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt huma fost l-akbar punti b'saħħithom tal-UE¹. Fi żmien meta l-ordni internazzjonali bbażata fuq ir-regoli, id-drittijiet fundamentali u s-sistemi demokratiċi qegħdin dejjem aktar taħt pressjoni, is-salvagwardja ta' dawn il-valuri hija aktar importanti minn qatt qabel. Standards b'saħħithom tal-istat tad-dritt huma essenzjali mhux biss biex tinżamm il-fiduċja taċ-ċittadini fl-istituzzjonijiet pubbliċi, tiġi żgurata l-protezzjoni tad-drittijiet tagħhom, u tissaħħaħ id-demokrazija, iżda wkoll biex tissaħħaħ l-attrazzjoni tal-Ewropa għall-investiment u għall-attività kummerċjali u tingħata spinta lill-kompetittività fit-tul tal-Unjoni.

Mit-tnedija tiegħu fl-2020, ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt sar strument stabbilit sew, u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu jaġixxu dejjem aktar bħala xprunaturi tar-riforma bis-saħħa ta' involviment aktar mill-qrib mal-Istati Membri matul iċ-ċiklu annwali. L-enfasi aktar b'saħħitha fuq id-dimensjoni tas-Suq Uniku, introdotta s-sena l-oħra, tirrifletti r-rwol ċentrali tal-istat tad-dritt biex tiġi żgurata ċ-ċertezza legali, u ambjent prevedibbli fejn in-negozji jistgħu jibbenefikaw mis-Suq Uniku fuq bażi ugwali madwar l-Unjoni.

F'kuntast ta' instabbiltà ġeopolitika kontinwa, il-promozzjoni u l-protezzjoni tal-istat tad-dritt lil hinn mill-fruntieri tagħha jibqgħu għan strateġiku ewlieni għall-Unjoni. Il-partecipazzjoni tal-pajjiżi tat-tkabbir flimkien mal-Istati Membri tal-UE fir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt u l-inkluzjoni gradwali ta' sħab addizzjonali tat-tkabbir, kif u meta jkun lesta², tappoġġa ulterjorment l-isforzi ta' riforma tagħhom biex jankraw l-istat tad-dritt b'mod sod u irriversibbli qabel l-adeżjoni, u biex tiggarantixxi li dawn l-istandards għoljin jiġu sostnuti wara l-adeżjoni.

Permezz tal-valutazzjoni annwali tiegħu tas-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt f'kull Stat Membru tal-UE, ir-Rapport jipprovdi punt ta' referenza uniku li jikkontribwixxi għal dialogu u fiduċja reċiproka bejn l-UE u l-Istati Membri. Ir-rakkomandazzjonijiet tiegħu huma maħsuba biex jiggwidaw l-azzjoni mill-Istati Membri fit-twettiq ta' riformi li jindirizzaw sfidi ewlenin u jsaħħu l-istat tad-dritt, li kkontribwew għall-bini ta' dinamika ta' riforma pożittiva³. Is-sejbiet tar-Rapport huma wkoll sors ta' informazzjoni fl-applikazzjoni ta' strumenti oħrajn, b'mod partikolari r-Regolament dwar il-Kundizzjonalità⁴. Ir-rwol essenzjali tar-Rapport fl-promozzjoni tar-riformi, fl-appoġġ ta' governanza tajba u fl-iżgurar li l-isfidi għall-istat tad-dritt ikunu qegħdin jiġu indirizzati b'mod preventiv huwa rifless ukoll fil-proposta tal-Kummissjoni għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP) li jmiss⁵.

¹ Fl-Ewrobarometru Flash 569 "L-isfidi u l-prijoritajiet fl-UE", ta' Settembru 2025, l-Ewropej identifikaw ir-rispett għad-demokrazija, għad-drittijiet tal-bniedem, u għall-istat tad-dritt bħala l-punti b'saħħithom ewlenin tal-UE (36 %).

² Mill-2024, ir-rapport kopra lill-Albanija, lill-Montenegro, lill-Maċedonja ta' Fuq u lis-Serbja. L-għażla tirrifletti l-progress li sar fil-proċess ta' adeżjoni jew fl-avvanz rispettiv tagħhom fil-livell ta' thejjija tagħhom dwar l-istat tad-dritt.

³ 47 % tar-rakkomandazzjonijiet maħruġa fir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt tal-2025 ġew implimentati kompletament jew parzjalment.

⁴ Ir-Regolament (UE, Euratom) 2020/2092 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Diċembru 2020 dwar reġim ġenerali ta' kondizzjonalità għall-protezzjoni tal-baġit tal-Unjoni.

⁵ COM(2025) 570 final.

2. RISPETT TAL-ISTAT TAD-DRITT: ŻVILUPPI U AZZZJONI FIL-LIVELL TAL-UE

Ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt huwa pilastru ċentrali tal-arkitettura tal-istat tad-dritt tal-UE⁶. Din l-arkitettura tikkonsisti f'sett divers ta' strumenti li għandhom l-għan li jrawmu, jipproteġu u jirrispettaw l-istat tad-dritt madwar l-Unjoni. L-oġettivi tar-Rapport huma li **jippromwovi** kultura b'saħħitha tal-istat tad-dritt, **jipprevjeni** milli jitfaċċaw problemi tal-istat tad-dritt, u **jirrispondu** b'mod effettiv għal sfidi serji u persistenti.

2.1 *Ċiklu integrat tal-istat tad-dritt*

Fid-diskors tagħha tal-2025 dwar l-Istat tal-Unjoni, il-President von der Leyen appellat għal **ċiklu annwali integrat dwar l-Istat tad-Dritt**, mibni fuq ritmu komuni, stadji importanti ċari, u kontribut mill-istituzzjonijiet kollha tal-UE. L-istituzzjonijiet għandhom dmir kondiviż li jgħinu fil-promozzjoni u fir-rispett tal-istat tad-dritt skont il-prerogattivi rispettivi tagħhom. Bħala parti miċ-ċiklu tal-istat tad-dritt ta' din is-sena, il-Kummissjoni fittxet li tapprofondixxi ulterjorment l-involvement mal-Parlament Ewropew u mal-Istati Membri billi saħħet is-sensibilizzazzjoni u l-koordinazzjoni.

Ir-Rapport jithejja permezz ta' involviment konsistenti u intensiv mal-Istati Membri u ma' partijiet ikkonċernati oħrajn fil-livell nazzjonali u tal-UE⁷. Dan ihegġeġ sforzi sostnuti u mmirati biex jiġu indirizzati l-isfidi li jidentifika, abbażi ta' fehim komuni. Irawwem ukoll il-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri, kif ukoll mal-Kummissjoni, mal-korpi u mal-atturi internazzjonali bħall-Kummissjoni ta' Venezja tal-Kunsill tal-Ewropa u jwassal għal riformi bbażati fuq l-aktar soluzzjonijiet xierqa, filwaqt li jqis ukoll kuntesti nazzjonali speċifiċi u tradizzjonijiet legali.

Mal-Istati Membri, il-Kummissjoni tikkooopera mill-qrib kemm fil-livell politiku kif ukoll f'dak tekniku, anke biex ittejjeb it-traċċar u s-segwitu tar-rakkomandazzjonijiet. Dan l-involvement akbar jippermettilha tappoġġa l-implimentazzjoni tar-riformi, timmonitorja l-progress matul is-sena u tiżgura li r-rakkomandazzjonijiet jibqgħu allinjati mill-qrib mal-iżviluppi fil-prattika. Fil-livell tekniku, il-laqgħat regolari tal-**Punti ta' Kuntatt tan-Network tal-Istat tad-Dritt** jipprovdu forum għall-iskambju tal-esperjenzi u diskussjonijiet dwar kwistjonijiet ta' interess komuni li jitqajmu mir-Rapporti dwar l-Istat tad-Dritt⁸. Il-kontribut mill-awtoritajiet tal-Istati Membri huwa sors ewlieni ta' informazzjoni għar-Rapport.

Fil-livell politiku, id-**djalogu dwar l-Istat tad-Dritt** fil-Kunsill Affarijiet Ġenerali ġie kkonsolidat ulterjorment bħala forum għal skambji politiċi dwar kwistjonijiet tal-istat tad-dritt bejn l-Istati Membri⁹. Dan jipprovdi pjattaforma għal djalogu konstruttiv dwar l-aħjar Prattiki u diskussjonijiet dwar kif għandhom jiġu indirizzati n-nuqqasijiet, abbażi tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt. Mill-2024, il-Ministri mill-pajjiżi tat-tkabbir koperti mir-Rapport dwar l-Istat

⁶ Minbarra s-sett ta' għodod tal-Istat tad-Dritt, strumenti oħrajn (deskritti f'aktar dettall hawn taht) jinkludu t-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE, is-Semestru Ewropew, l-appoġġ finanzjarju tal-UE għar-riformi strutturali tal-istat tad-dritt u s-soċjetà ċivili, il-proċeduri ta' ksur, il-mekkaniżmu tal-Artikolu 7 tat-TUE biex jiġi indirizzat ksur serju tal-istat tad-dritt, id-djalogi strutturali annwali tal-Kunsill dwar l-istat tad-dritt, u salvagwardji baġitarji skont il-Qafas Finanzjarju Pluriennali kurrenti.

⁷ Saru aktar minn 600 laqgħa biex jithejja r-Rapport ta' din is-sena.

⁸ Wiehed mis-sugġetti tal-iskambji dwar il-prattiki tajbin kien dak tal-inizjattivi fil-livell nazzjonali biex tiżdied is-sensibilizzazzjoni dwar l-istat tad-dritt u biex jiġi promoss ir-reklutaġġ fil-ġudikatura.

⁹ Il-Kunsill Affarijiet Ġenerali kellu diskussjoni orizzontali dwar l-iżviluppi tal-istat tad-dritt f'Settembru 2025, u diskussjonijiet speċifiċi għall-pajjiż f'Novembru 2025 u f'Jannar u f'Mejju 2026.

tad-Dritt jipparteċipaw f'dawn id-djalogi flimkien mal-ministri tal-Istati Membri¹⁰. Il-Kunsill Ġustizzja u Affarijiet Interni kompli jiddiskuti wkoll mistoqsijiet topiċi dwar l-istat tad-dritt matul kull Presidenza tal-Kunsill ta' 6 xhur¹¹. Fl-2025, taħt il-Previdenza Daniża, il-Kunsill organizza laqgħa informali tal-ministri tal-kultura u tal-media, li harget dikjarazzjoni li tishaq fuq **l-importanza ta' media libera, indipendenti u diversa**¹². Fil-Kunsill Affarijiet Ġenerali ta' Mejju 2026, il-konkluzjonijiet tal-Previdenza tal-2023 dwar l-evalwazzjoni tad-djalogu annwali dwar l-istat tad-dritt laħqu appoġġ mill-Istati Membri kollha¹³.

Il-Parlament Ewropew kompli jagħmel kontribut importanti għaċ-ċiklu annwali tal-istat tad-dritt permezz ta' diskussjonijiet regolari fil-plenarja u fil-kumitat, li jgħinu biex tiżdied il-prominenza tal-kwistjonijiet tal-istat tad-dritt fil-livell tal-UE u dak nazzjonali. Fl-2025, il-Parlament mexxa l-pubblikazzjoni tar-Rapport tiegħu fuq inizzjattiva proprja dwar ir-Rapport tal-Kummissjoni dwar l-Istat tad-Dritt għal data aktar bikrija bil-ħsieb li jippermetti ċiklu aktar integrat. Huwa importanti li jiġu promossi sinerġiji bejn is-sett ta' għodod tal-Kummissjoni dwar l-istat tad-dritt u inizzjattivi eżistenti oħrajn biex jiġi żgurat li ċ-ċiklu annwali tal-istat tad-dritt isir saħansitra aktar effettiv biex jgħin lill-Istati Membri jimplimentaw riformi pożittivi, u l-Kummissjoni se tkompli taħdem mal-Parlament u mal-Kunsill biex ittejjeb u ssaħħaħ id-djalogu dwar iċ-ċiklu. F'dak il-kuntest, tilqa' l-ħidma tal-[Grupp ta' Monitoraġġ tad-Demokrazija, tal-Istat tad-Dritt u tad-Drittijiet Fundamentali \(DRFMG\)](#) tal-Kumitat LIBE tal-Parlament. Dan jipprovdi forum siewi kemm għad-diskussjonijiet orizzontali kif ukoll għal daww speċifiċi għall-pajjiż li l-Kummissjoni se tkompli tinvolvi ruħha fihom b'mod attiv, inkluż biex tappoġġa t-tnejn tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt u s-segwitu tar-rakkomandazzjonijiet tiegħu.

Id-diskussjonijiet dwar l-istat tad-dritt komplew ukoll f'fora oħrajn. Il-**Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew** organizza s-sitt konferenza annwali tiegħu dwar id-drittijiet fundamentali u l-istat tad-dritt. Il-Kummissjoni organizzat diversi **djalogi nazzjonali dwar l-istat tad-dritt**¹⁴ f'kooperazzjoni mill-qrib mal-Aġenzija għad-Drittijiet Fundamentali. Dawn id-djalogi huma parti importanti minn proċess ta' segwitu, li jlaqqa' flimkien diversi partijiet ikkonċernati u awtoritajiet nazzjonali biex jinvolvuhom aktar mill-qrib fis-segwitu tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt inkluż fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet tiegħu.

Ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt ikompli jservi bħala katalizzatur għal involviment aktar profund mas-**soċjetà ċivili u ma' partijiet ikkonċernati oħrajn**. L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u l-gruppi professjonali li jirrappreżentaw lill-imħallfin, lill-prosekuturi, lill-avukati u lill-ġurnalisti għandhom rwol importanti fil-promozzjoni u fis-salvagwardja tal-istat tad-dritt. L-għarfien espert u l-informazzjoni intuittiva Prattika tagħhom huma essenzjali biex jiġi żgurat Rapport dwar l-Istat tad-Dritt komprensiv u bbażat fuq l-evidenza.

¹⁰ Il-Ministri tal-Albanija, tal-Montenegro, tal-Maċedonja ta' Fuq u tas-Serbja attendew sessjoni ta' skambju ta' fehmiet dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-pajjiżi tagħhom fil-Kunsill Affarijiet Ġenerali tas-16 ta' Settembru 2025.

¹¹ F'Ottubru 2025 u f'Marzu 2026, il-Kunsill tal-Ġustizzja ddiskuta l-parteċipazzjoni politika u l-indipendenza tal-avukati.

¹² Declaration on the necessity of culture and media as a safeguard for our European democracies, 1-4 ta' Novembru 2025, disponibbli fuq: [declaration-on-the-necessity-of-culture-and-media.pdf](#)

¹³ L-Ungerija approvat il-konkluzjonijiet tal-Previdenza.

¹⁴ F'Novembru 2025, ġie organizzat djalogu nazzjonali dwar l-istat tad-dritt fiċ-Ċekja, dwar l-effiċjenza tas-sistema tal-ġustizzja. F'Jannar 2026, ġie organizzat djalogu nazzjonali dwar l-istat tad-dritt dwar il-libertà u l-pluralizmu tal-media fil-Kroazja. Għal informazzjoni ulterjuri dwar id-djalogi: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle/national-rule-law-dialogues_en

2.2 *Appoġġ għall-istat tad-dritt permezz tal-baġit tal-UE*

L-istat tad-dritt huwa ċentrali għall-funzjonament tal-ekonomiji Ewropej, b'mod partikolari s-Suq Uniku, li jibbaża fuq sistemi tal-gustizzja effettivi, oqfsa b'saħħithom kontra l-korruzzjoni u tfassil sod tal-ligijiet. Għalhekk, il-kwistjonijiet tal-istat tad-dritt jidhru dejjem aktar b'mod prominenti bħala parti mis-Semestru Ewropew u fl-appoġġ tal-UE għall-investimenti u għar-riformi nazzjonali.

Il-[Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza](#) wriet kif il-baġit tal-UE jista' jkun effettiv fl-avvanz tar-riformi tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri, inkluż biex jissahħu s-sistemi ġudizzjarji, tiġi avvanzata d-digitalizzazzjoni għal effiċjenza akbar, tittejjeb l-infrastruttura ġudizzjarja, jissahħu l-istituzzjonijiet li jiġġieldu l-korruzzjoni u tittejjeb il-kwalità tat-tfassil tal-ligijiet. Xejn anqas minn 21 Stat Membru inkludew impenji relatati mal-istat tad-dritt fil-Pjanijiet għall-Irkupru u r-Reżiljenza (RRPs) tagħhom¹⁵. Dawn l-impenji ssarrfu f'madwar 285 stadju importanti u mira, li jikkorrispondu għal 75 riforma u 36 investment biex jissahħu l-istat tad-dritt li qegħdin jiġu ffinalizzati gradwalment¹⁶. L-eżempji jinkludu t-titjib tal-effiċjenza ġudizzjarja permezz tar-ristrutturar tal-qrati jew tat-tisħiħ tal-isforzi kontra l-korruzzjoni billi jissahħu l-istituzzjonijiet iffokati fuq il-ġlieda kontra l-korruzzjoni. B'mod ġenerali, dawn il-miżuri jiswew aktar minn EUR 3 biljun. Xi RRP s jixprunaw ukoll titjib fil-proċess leġislativ, pereżempju billi jawtorizzaw konsultazzjonijiet pubbliċi u valutazzjonijiet tal-impatt. F'ċerti każijiet, impenji fl-RRPs dwar l-istat tad-dritt tqiesu essenzjali għas-salvagwardja tal-interessi finanzjarji tal-UE u għalhekk huwa prerekwiżit li dawn jiġu ssodisfati biex jiġi riċevut kwalunkwe żborż wara talba għall-pagament¹⁷.

Filwaqt li tibni fuq it-tagħlimiet meħuda mir-riformi tal-istat tad-dritt tal-finanzjament skont il-QFP kurrenti u n-Next Generation EU, il-proposta tal-Kummissjoni għall-[Qafas Finanzjarju Pluriennali \(QFP\) għall-2028-34](#) issahħa ir-rabta bejn ir-rakkomandazzjonijiet tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt u l-appoġġ finanzjarju. Il-kombinazzjoni ta' salvagwardji b'saħħithom tal-istat tad-dritt u appoġġ għall-investimenti u għar-riformi se tipproteġi l-baġit tal-UE u tiżgura li dan jikkontribwixxi b'mod effettiv għat-tisħiħ tal-istat tad-dritt fl-UE.

Skont il-proposta tal-Kummissjoni għall-QFP li jmiss, il-[Pjanijiet ta' Shubija Nazzjonali u Reġjonali \(Pjanijiet SNR\)](#) se jipprovdu qafas koerenti uniku għall-fondi tal-UE implimentati mill-Istati Membri u mir-reġjuni. Ir-rispett tal-valuri tal-Unjoni f'konformità mal-Artikolu 2 tat-TUE, inkluż l-istat tad-dritt, huwa objettiv ġenerali ta' dan il-qafas. Il-Kummissjoni pproponiet li l-Pjanijiet SNR jindirizzaw l-isfidi identifikati fil-qafas ta' referenza tal-politika tal-UE, inklużi daww identifikati fir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt kif ukoll fis-Semestru Ewropew u fir-rakkomandazzjonijiet tiegħu speċifiċi għall-pajjiż. Għalhekk, l-Istati Membri huma mistennija jinkludu fil-Pjanijiet tagħhom investimenti u riformi li jipproteġu u jsahħu l-

¹⁵ 21 Stat Membru impenjaw ruħhom li jimplimentaw riformi u investimenti relatati mal-istat tad-dritt: il-Belġju, il-Bulgarija, iċ-Ċekja, il-Greċja, Spanja, il-Kroazja, l-Italja, Ċipru, il-Latvja, il-Litwanja, il-Lussemburgu, l-Ungerija, Malta, in-Netherlands, l-Awstrija, il-Polonja, il-Portugall, ir-Rumanija, is-Slovenja, is-Slovakkja u l-Finlandja.

¹⁶ Skont ir-Regolament RRF, ir-riformi u l-investimenti jehtieġ li jiġu implimentati sal-31 ta' Awwissu 2026 u l-pagamenti kollha jridu jiġu eżegwiti sal-31 ta' Diċembru 2026. Il-Kummissjoni qiegħda tivvaluta l-konformità mal-istadji importanti miftiehma abbażi tal-evidenza sottomessa mill-Istati Membri biex jappoġġaw it-talbiet għall-pagament tagħhom. F'konformità mal-Ftehimiet ta' Finanzjament u mal-Ftehimiet dwar is-Self applikabbli, l-Istati Membri għandhom sat-30 ta' Settembru 2026 biex jissottomettu t-talbiet għall-pagament li jifdal tagħhom, u wara dan il-Kummissjoni beħsiebha tipprovdi l-valutazzjoni preliminari tagħha tal-ilhuq tal-istadji importanti u tal-miri sal-20 ta' Novembru 2026.

¹⁷ Minbarra s-salvagwardji b'saħħithom li jipproteġu l-interessi finanzjarji tal-UE minn riskji relatati ma' ksur tal-istat tad-dritt – b'mod partikolari r-Regolament 2020/2092 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Diċembru 2020 dwar reġim ġenerali ta' kondizzjonalità għall-protezzjoni tal-baġit tal-Unjoni, li se jkompli japplika wara t-tmiem tal-baġit fit-tul kurrenti tal-UE. Ara wkoll it-taqsima 2.4.

istat tad-dritt, iggwidati mir-Rapport u mir-rakkomandazzjonijiet tiegħu orjentati lejn ir-riżultati – li jkopru oqsma bħat-tishih tas-sistemi tal-gustizzja, l-oqfsa kontra l-korruzzjoni, il-pluralizmu tal-media u sistemi ta' kontrokontrolli effettivi. Tali riformi jistgħu jikkontribwixxu wkoll għal governanza aħjar billi jtejb u l-effiċjenza tal-amministrazzjoni pubblika, inklużi l-awtoritajiet ġudizzjarji, u l-kapaċità istituzzjonali tal-awtoritajiet pubbliċi u tal-partijiet ikkonċernati fl-Istati Membri, fir-reġjuni u fil-komunitajiet lokali. L-enfasi tas-Suq Uniku tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt, flimkien mas-Semestru Ewropew¹⁸, se tgħin wkoll lill-Istati Membri jidentifikaw ir-riformi tal-istat tad-dritt li għandhom jiġu appoġġati fil-Pjanijiet SNR li huma ekonomikament rilevanti, inklużi dawk li għadhom pendenti mill-RRPs kurrenti. Ladarba jiġu sottomessi, il-Pjanijiet SNR se jiġu diskussi bejn il-Kummissjoni u l-Istati Membri bi stadji importanti u miri għar-riformi miftiehma. Bil-ħsieb li tappoġġa lill-Istati Membri fl-identifikazzjoni u fil-prijorizzazzjoni tal-investimenti u tar-riformi tal-istat tad-dritt li jistgħu jiġu appoġġati permezz tal-Pjanijiet, **f'din l-edizzjoni tal-2026 tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kummissjoni kkonsolidat ulterjorment ir-rakkomandazzjonijiet tagħha, u għamlithom aktar immirati u operazzjonali.** Ir-rakkomandazzjonijiet huma maħsuba biex jidentifikaw il-kwistjonijiet u l-isfidi ewlenin li jeħtieġ li jiġu indirizzati, filwaqt li jhallu lill-Istati Membri l-flessibbiltà dwar kif jiksibu dawn l-eżiti, billi jqisu l-qafas legali u istituzzjonali nazzjonali tagħhom.

Ir-Regolament propost jinkludi wkoll salvagwardji b'saħħithom għall-konformità mal-**istat tad-dritt u mal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE** fl-implimentazzjoni tal-Pjanijiet SNR, li jirrikjedu li l-Istati Membri jirrispettaw dawn il-prinċipji fundamentali matul il-QFP. Il-konformità mal-kundizzjonijiet orizzontali dwar l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali se tkun prerekwizit biex wiehed jirċievi appoġġ skont il-Pjanijiet SNR. Fi kwalunkwe ħin matul l-implimentazzjoni tal-pjanijiet u wara skambji mal-Istati Membri kkonċernati, se jkun hemm il-possibbiltà li jiġu mblukkati l-pagamenti li jsiru lil Stat Membru għal miżuri speċifiċi affettwati f'każ li dawn il-kundizzjonijiet orizzontali ma jiġux issodisfati jew ma jibqgħux jiġu ssodisfati¹⁹. L-informazzjoni mir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt se tintuża bħala wiehed mis-sorsi biex tappoġġa l-valutazzjoni tal-Kummissjoni tar-rispett tal-kundizzjonijiet orizzontali, li jirrifletti r-rwol stabbilit tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt bħala għodda biex jiġu identifikati l-isfidi għall-istat tad-dritt u l-prijoritajiet ta' riforma permezz ta' proċess ibbażat fuq l-evidenza msejjes fi djalogu mal-Istati Membri. Madankollu, **mhu** se jkun hemm l-**ebda rabta awtomatika** bejn ir-rakkomandazzjonijiet tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt u l-approvazzjoni tal-Pjanijiet SNR, u lanqas mal-valutazzjoni tal-konformità ma' dawn il-kundizzjonijiet orizzontali, din tal-aħħar tirrikjedi wkoll l-istabbiliment tal-impatt (potenzjali) tan-nuqqasijiet identifikati fuq l-implimentazzjoni tal-fondi.

L-UE għandha **sorsi ta' finanzjament** oħrajn biex jgħinu fit-tishih tal-kapaċitajiet tal-ġudikatura, tal-media, u tas-soċjetà ċivili sabiex jiġi rrispettat l-istat tad-dritt. Skont il-QFP kurrenti, dan jinkludi programmi bħall-Programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri (CERV), il-Programm dwar il-Gustizzja tal-2021-2027, il-Fond Soċjali Ewropew Plus u Ewropa Kreattiva. Skont il-QFP li jmiss, dan l-appoġġ se jissahhaħ, inkluż għall-ħidma indispensabbli tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-monitoraġġ tal-konformità mal-istat tad-dritt, filwaqt li tiġi esposta l-korruzzjoni u jiġu mhegġa r-riformi. Il-baġit tal-[Programm dwar il-Gustizzja](#) l-ġdid, skont il-proposta tal-Kummissjoni, ikun aktar minn triplu, b'enfasi

¹⁸ Il-kwistjonijiet indirizzati fir-rakkomandazzjonijiet rilevanti speċifiċi għall-pajjiż tas-Semestru Ewropew jinkludu t-titjib tal-effiċjenza ġudizzjarja u l-miżuri kontra l-korruzzjoni. Ara l-Komunikazzjoni dwar is-Semestru Ewropew 2026 – Pakkett tar-Rebbiegħa. COM(2026) 200 final.

¹⁹ Il-Kummissjoni pproponiet li meta l-kundizzjonijiet ma jiġux issodisfati, l-Istati Membri xorta waħda jeħtieġ li jkomplu l-pagamenti lill-benefiċjarji finali u l-ammonti mitlufa minhabba ksur mhux solvut jistgħu jiġu riallokati għal strumenti jew programmi oħrajn tal-Unjoni implimentati taħt ġestjoni diretta jew indiretta.

aktar qawwija fuq id-diġitalizzazzjoni tas-sistemi tal-gustizzja. Barra minn hekk, il-[programm AgoraEU](#), b'baġit propost ta' madwar EUR 8,6 biljun, ilaqqa' flimkien l-appoġġ għall-kultura, għall-media, għad-drittijiet u għall-valuri taħt qafas uniku, biex jissahħu l-partecipazzjoni demokratika, ir-reżiljenza tas-soċjetà, il-libertà tal-media, id-drittijiet fundamentali, l-ugwaljanza u l-istat tad-dritt madwar l-UE.

2.3 Promozzjoni u salvagwardja tal-istat tad-dritt permezz tal-politiki u tal-leġiżlazzjoni tal-UE

Ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt kien forza mexxejja għall-iżvilupp ta' politiki u strumenti legali ġodda tal-UE f'varjetà ta' oqsma li jkopru l-gustizzja, il-pluraliżmu tal-media u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni.

Appoġġ lill-Istati Membri fl-implimentazzjoni ta' regoli ġodda dwar il-libertà tal-media

Mit-8 ta' Awwissu 2025, huma applikabbli l-maġġoranza l-kbira tad-dispożizzjonijiet tal-[Att Ewropew dwar il-Libertà tal-Media \(EMFA\)](#). L-EMFA jinkludi dispożizzjonijiet speċifiċi dwar l-allokazzjoni trasparenti u ġusta tar-reklamar mill-Istat, it-trasparenza tas-sjieda tal-media, il-funzjonament indipendenti tal-media tas-servizz pubbliku u d-disponibbiltà tar-riżorsi finanzjarji biex jiġi ssodisfat ir-rwol tas-servizz pubbliku. Jintroduċi wkoll miżuri għall-protezzjoni tas-sors tal-ġurnalisti u tal-komunikazzjonijiet kunfidenzjali. Is-sena li għaddiet rat attività intensa bl-involvement tal-Kummissjoni Ewropea u tal-awtoritajiet tal-Istati Membri biex jiżguraw l-allinjament tal-leġiżlazzjoni u tal-prattiki nazzjonali f'dawn l-oqsma kruċjali li huma wkoll ċentrali għall-pilastru tal-media tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt. Il-Kummissjoni nediet l-ewwel azzjonijiet biex tinforza l-EMFA f'Diċembru 2025²⁰. Peress li l-EMFA issa huwa applikabbli kważi bis-sħiħ²¹, is-segwitu għall-kwistjonijiet koperti bis-sħiħ mill-EMFA skont ir-rakkomandazzjonijiet tal-2025 se jiġi żgurat b'ħala parti mill-appoġġ tal-Kummissjoni lill-Istati Membri fl-applikazzjoni tal-EMFA u fl-infurzar ta' din il-leġiżlazzjoni. Madankollu, ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt se jkompli jimmonitorja żviluppi sinifikanti f'dawn l-oqsma u jirrapporta dwar l-impatt tagħhom.

Protezzjoni tal-ġurnalisti fl-UE

Sabiex tiproteġi lill-ġurnalisti, lid-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem u lil atturi oħrajn involuti f'dibattitu pubbliku minn litigazzjoni abbużiva maħsuba biex issikket il-partecipazzjoni tagħhom fi kwistjonijiet ta' interess pubbliku, il-Kummissjoni kompliet taħdem mal-Istati Membri biex tappoġġa t-traspożizzjoni u l-implimentazzjoni tagħhom tad-[Direttiva kontra s-SLAPP](#) il-ġdida. Id-Direttiva tistabbilixxi salvagwardji proċedurali minimi kontra kawżi abbużivi mmirati lejn il-ġurnalisti, id-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem u oħrajn fi proċeduri ta' qorti ċivili transfruntieri²². Filwaqt li d-Direttiva tirrikjedi li l-Istati Membri jkollhom stabbiliti salvagwardji kontra s-SLAPP għal każijiet transfruntieri, diversi Stati Membri estendew tali salvagwardji wkoll għal każijiet domestiċi, u dan jgħin biex tittejjeb iċ-ċertezza legali u tissahħaħ il-protezzjoni tal-miri tas-SLAPP fil-kategoriji kollha, f'konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni kontra s-SLAPP²³. F'konformità ma' din ir-Rakkomandazzjoni, diversi Stati Membri ddikriminalizzaw ukoll il-malafama, pass importanti lejn il-limitazzjoni tal-użu ta' liġijiet dwar il-malafama fi proċedimenti li jista' jkollhom effett

²⁰ Il-Kummissjoni fethet proċedura ta' ksur kontra l-Ungerija bl-adozzjoni ta' Ittra ta' Intimazzjoni; nediet ukoll segwitu ma' diversi Stati Membri permezz ta' djalogi amministrattivi jew pilota tal-UE.

²¹ L-Artikolu 20 tal-EMFA se jibda japplika mit-8 ta' Mejju 2027.

²² F'dan l-istadju, diversi Stati Membri nnotifikaw lill-Kummissjoni dwar traspożizzjoni sħiħa, għalkemm diversi oħrajn jinsabu fi stadju avvanzat fil-proċess leġiżlattiv.

²³ Filwaqt li tikkomplementa d-Direttiva, ir-Rakkomandazzjoni tal-2022 kontra s-SLAPP thegġeġ lill-Istati Membri jiżviluppaw qafas usa' ta' miżuri ta' protezzjoni li jkopri wkoll każijiet domestiċi u l-oqsma kollha tal-liġi kif ukoll it-taħriġ, is-sensibilizzazzjoni, l-appoġġ għall-vittmi u l-ġbir ta' data.

dissważiv fuq id-dibattitu u l-partecipazzjoni pubbliċi. F'Mejju 2026, il-Kummissjoni organizzat avveniment ta' livell għoli biex tinawgura l-Grupp ta' Esperti mgēdded kontra s-SLAPPs u tniedi r-rieżami tar-Rakkomandazzjoni kontra s-SLAPP. Kif enfasizzat ukoll fir-rapporti preċedenti, hafna Stati Membri diġà ħadu passi konkreti biex jindirizzaw is-SLAPPs, inkluż permezz ta' taħriġ speċjalizzat, inizjattivi ta' sensibilizzazzjoni u mekkaniżmi ta' appoġġ għal ġurnalisti u difensuri tad-drittijiet tal-bniedem fil-mira. Kif imwiegħed ukoll fit-Tarka Ewropea għad-Demokrazija, il-Kummissjoni se tkompli tappoġġa ambjent abilitanti u sikurezza aktar b'saħħithom għall-ġurnalisti u għar-rapportar tal-aħbarijiet ta' kwalità, inkluż billi tagħgħorna r-[Rakkomandazzjoni dwar is-sikurezza tal-ġurnalisti](#) tagħha.

Qafas strateġiku biex jappoġġa u jagħti s-setgħa lis-soċjetà ċivili

Il-Kummissjoni adottat ukoll l-ewwel [Strateġija tal-UE għas-Soċjetà Ċivili](#), li tirrikonoxxi r-rwol essenzjali tas-soċjetà ċivili fir-rispett tal-valuri tal-UE, inkluż l-istat tad-dritt, u tistabbilixxi qafas għal azzjoni għal spazju ċiviku miftuħ, sikur u abilitanti. L-Istrateġija tistabbilixxi impenji konkreti fi tliet oġettivi li jsaħħu lil xulxin b'mod reċiproku: it-tisħiħ tal-involvement mas-soċjetà ċivili, il-protezzjoni u l-appoġġ tas-soċjetà ċivili, u l-iżgurar ta' finanzjament adegwat, sostenibbli u trasparenti. Din tippromovi azzjonijiet fil-livell tal-UE u dak nazzjonali f'kooperazzjoni mill-qrib mas-shab, mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u mal-Istati Membri.

Regoli ġodda biex tissaħħaħ il-ġlieda kontra l-korruzzjoni

Id-dhul fis-seħħ tad-[Direttiva kontra l-Korruzzjoni](#) fil-31 ta' Mejju 2026 kien stadju importanti biex jiġu protetti d-demokrazija, l-ekonomija u l-istituzzjonijiet tagħna mill-effetti dannużi tal-korruzzjoni. Ir-regoli l-ġodda jistabbilixxu qafas modern u armonizzat biex tiġi pprevenuta, identifikata u sanzjonata l-korruzzjoni fl-UE. Il-Kummissjoni se tappoġġa lill-Istati Membri biex jilħqu l-iskadenza għat-traspożizzjoni tad-dispożizzjonijiet rilevanti sal-1 ta' Ġunju 2028²⁴. Barra minn hekk, il-Kummissjoni qiegħda tippjana li tadotta **Strateġija tal-UE kontra l-Korruzzjoni** din is-sena, immirata li tissimplifika u tikkoordina aħjar l-isforzi kontra l-korruzzjoni fl-UE. In-Network tal-UE Kontra l-Korruzzjoni jkompli jipprovdi forum għal kooperazzjoni u skambju ta' prattiki tajbin biex jiġu appoġġati l-isforzi madwar l-UE sabiex titrawwem l-integrità u tiġi miġġielda l-korruzzjoni²⁵.

Digitalizzazzjoni għal sistemi tal-ġustizzja aktar effiċjenti, reżiljenti u siguri

L-istrateġija [Digital Justice@2030](#) u l-[Istrateġija għat-Taħriġ Ġudizzjarju 2025-2030](#), adottati f'Novembru 2025, għandhom l-għan li jaċċelleraw id-digitalizzazzjoni tas-sistemi tal-ġustizzja nazzjonali biex is-sistemi tal-ġustizzja tal-UE jsiru aktar effiċjenti, reżiljenti u siguri. Azzjonijiet speċifiċi jinkludu t-titjib tal-aċċess diġitali shiħ għall-ġurisprudenza, it-titjib tal-vidjokonferenzi, u l-kisba ta' proċedimenti ġudizzjarji transfruntieri kompletament diġitali. Dan għandu jgħin lill-qrati jipprovdu protezzjoni legali aktar rapida u effettiva, u b'hekk jiżdiedu t-tkabbir u l-kompetittività, u titnaqqas il-pressjoni fuq il-baġits taħt pressjoni għas-sistemi tal-ġustizzja nazzjonali. L-isfruttar ta' dan il-potenzjal tad-digitalizzazzjoni jirrikjedi li l-professjonisti tal-ġustizzja jiksbu l-ħiliet, l-għarfien u s-sensibilizzazzjoni rilevanti.

Tisħiħ tad-demokrazija, tad-drittijiet fundamentali u tal-integrità finanzjarja fl-UE

²⁴ Id-Direttiva 2026/1021 tal-Parlament Ewropew u tal-Kummissjoni dwar il-ġlieda kontra l-korruzzjoni.

²⁵ Saru żewġ laqgħat fil-perjodu ta' rapportar, f'Ottubru 2025 u f'Ġunju 2026. Dawn id-diskussjonijiet jipprovdu kontribut għat-thejja tal-Istrateġija kontra l-Korruzzjoni li jmiss. In-Network ilaqqat flimkien lirrappreżentanti tal-Istati Membri tal-UE, lill-prattikanti, lis-soċjetà ċivili, lill-organizzazzjonijiet internazzjonali, u lill-istituzzjonijiet u lill-aġenziji tal-UE.

L-istat tad-dritt u d-demokrazija huma valuri li jsaħħu lil xulxin b'mod reċiproku. L-adozzjoni tat-[Tarka Ewropea għad-Demokrazija](#) f'Novembru 2025 tenfasizza l-importanza għal demokraziji b'saħħithom ta' istituzzjonijiet fdati, elezzjonijiet ħielsa u ġusti, media ħielsa u indipendenti li jikkontribwixxu għall-integrità tal-ispazju tal-informazzjoni, u ambjent abilitanti għas-soċjetà ċivili. Din tenfasizza l-impenn qawwi tal-Kummissjoni biex issaħħaħ ir-reżiljenza demokratika madwar l-Unjoni bħala element integrali tal-ħidma tagħha flimkien ma' istituzzjonijiet u korpi oħrajn tal-UE, l-Istati Membri tal-UE, il-pajjiżi kandidati u l-kandidati u s-sħab potenzjali u ċ-ċittadini biex jiddefendu u jirrispettaw il-valuri tal-UE. L-azzjonijiet li tistabbilixxi qegħdin jiġu implimentati progressivament sal-2027.

L-edizzjoni tal-2026 tar-**rapport** annwali **dwar l-applikazzjoni tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE** se tiffoka fuq ir-rwol li għandhom il-korpi indipendenti tad-drittijiet fundamentali, jiġifieri l-Istituzzjonijiet Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem (NHRIs), il-korpi tal-ugwaljanza u l-istituzzjonijiet tal-ombudspersons. Dawn l-atturi b'mandat mill-Istat jippromwovu, jipproteġu u jimmonitorjaw id-drittijiet fundamentali fil-livell nazzjonali, jappoġġaw lill-vittmi, u jikkontribwixxu għar-rapportar internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem. Filwaqt li jibni fuq l-[istrategġija tal-Karta](#) u r-[rieżami ta' nofs it-terminu tal-2025](#) tagħha, ir-rapport se jenfasizza r-rwol tagħhom fis-sistemi nazzjonali tad-drittijiet fundamentali u fit-tfassil tal-politika tal-UE, inkluż fil-protezzjoni tal-istat tad-dritt.

Il-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-Unjoni hija essenzjali wkoll biex tiġi żgurata l-fiduċja fl-istituzzjonijiet tal-UE u fil-qafas usa' tal-istat tad-dritt. F'dan il-kuntest, ir-rieżami tal-**arkitettura tal-UE kontra l-frodi** għadu għaddej, u l-atturi rilevanti kollha huma involuti b'mod attiv fl-identifikazzjoni ta' soluzzjonijiet biex tissaħħaħ il-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-Unjoni. Ir-rieżami jiffoka fuq it-tisħiħ tad-deterrenza, iż-żieda tas-sinergiji u l-effiċjenza, u l-evitar tad-duplikazzjoni matul iċ-ċiklu ta' kontra l-frodi, mill-prevenzjoni u d-detezzjoni sal-investigazzjoni, il-korrezzjoni, is-sanzjonar u l-irkupru.

Trawwim ta' kultura dwar l-Istat tad-Dritt

It-tisħiħ tas-sensibilizzazzjoni taċ-ċittadini Ewropej, tal-awtoritajiet nazzjonali, u tal-partijiet ikkonċernati rilevanti dwar l-istat tad-dritt bħala pedament ta' soċjetajiet demokratiċi ta' suċċess huwa objettiv ewlieni tal-Kummissjoni. F'Mejju 2026, il-Kummissjoni nediet il-[kampanja "Nipproteġu Dak li Jgħodd"](#), li tiffoka fuq il-prinċipji demokratiċi u għandha l-għan li żżid is-sensibilizzazzjoni dwar il-valuri ewlenin rilevanti għall-istat tad-dritt, inkluża l-libertà tal-media. Diversi Stati Membri implimentaw inizjattivi għaž-żieda fis-sensibilizzazzjoni dwar l-istat tad-dritt, inkluża "ġimgħa tal-Istat tad-Dritt" fin-Netherlands u fil-Belġju biex iheggu d-dibattitu pubbliku²⁶.

L-istat tad-dritt fil-qalba tal-proċess tat-tkabbir u l-azzjoni esterna

L-UE tibqa' soda fl-impenn tagħha li tiddefendi l-prinċipji demokratiċi u l-istat tad-dritt, b'mod partikolari fid-dawl tal-gwerra ta' aggressjoni kontinwa tar-Russja kontra l-Ukrajna, ksur sfaċċat tad-dritt internazzjonali. L-istat tad-dritt huwa essenzjali għar-reżiljenza demokratika u għall-ġlieda kontra t-theddid estern, bħall-manipulazzjoni tal-informazzjoni u interferenza minn barranin (FIMI). Fl-azzjoni esterna tagħha, l-UE tfittex li tappoġġa l-istat tad-dritt permezz ta' djalogu u kooperazzjoni mal-pajjiżi sħab, b'mod partikolari fir-regġuni ġirien tagħha.

Fil-qalba tal-**politika tat-tkabbir tal-UE** hemm l-hekk imsejha "prinċipji fundamentali" – il-konsolidazzjoni tal-istrutturi demokratiċi, ir-rispett tal-istat tad-dritt, u l-protezzjoni tad-

²⁶ Dawn il-prattiki tajbin ġew kondiviżi fl-okkażjoni tal-laqgħa tal-punti ta' kuntatt nazzjonali dwar l-istat tad-dritt, it-23 ta' Ottubru 2025.

drittijiet fundamentali²⁷. Il-progress f'dawn l-oqsma jiġi vvalutat b'mod rigoruż fil-Pakkett annwali tat-tkabbir tal-Kummissjoni, u riformi tanġibbli u sostnuti jservu bħala l-punt ta' riferiment għall-avvanz tan-negożjati. L-UE tkompli taħdem mill-qrib mal-Kunsill tal-Ewropa (inklużi l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, il-Kummissjoni ta' Venezja, is-CEPEJ²⁸, u l-GRECO²⁹) u man-Network tal-OECD Kontra l-Korruzzjoni biex tappoġġa lis-shab tat-tkabbir fl-allinjament mal-istandards Ewropej, filwaqt li tiżgura li r-riformi jkunu kemm kredibbli kif ukoll dejjiema.

L-UE se tintegra progressivament shab addizzjonali tat-tkabbir fir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt lil hinn mill-erbgha li diġà huma koperti meta jagħmlu progress fil-proċess ta' adeżjoni formali. Dan l-approċċ isahha l-aspettattiva li l-istandards għoljin tal-istat tad-dritt ma humiex biss prerekwiziti għall-adeżjoni, iżda wkoll parti integrali mis-shubja fl-UE.

L-istat tad-dritt huwa ċentrali wkoll għal **mekkanizmi ta' appoġġ ewlenin tal-UE**, inklużi l-Faċilità għar-Riforma u t-Tkabbir għall-Balkani tal-Punent, il-Faċilità għar-Riforma u t-Tkabbir għall-Moldova u l-Faċilità għall-Ukrajna. L-aċċess ġenerali għal dawn l-istrumenti ta' finanzjament mingħajr preċedent huwa kundizzjonali fuq l-aderenza mal-istat tad-dritt u l-iżborżi jiddependu fuq l-implimentazzjoni ta' agenda ta' riforma li twettaq il-prinċipji fundamentali. Fir-rigward tal-QFP li jmiss, wiehed mill-oġġettivi ewlenin tal-istrument il-ġdid [Ewropa Globali](#) huwa li jiġi rrispettati u promossi l-valuri u l-interessi tal-Unjoni madwar id-dinja. L-istrument se jkompli jappoġġa lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, lid-drittijiet tal-bniedem u lid-demokrazija f'pajjiżi barra mill-UE, b'finanzjament kemm taħt il-pilastru ġeografiku kif ukoll globali tiegħu, u enfasi ċara fuq il-governanza tajba u l-istat tad-dritt. Se jibqa' possibbli li jitwaqqaf il-finanzjament tal-Ewropa Globali f'każ ta' degradazzjoni fid-demokrazija, fid-drittijiet tal-bniedem, jew fl-istat tad-dritt.

Fir-rigward tas-shab tat-tkabbir, l-appoġġ estern se jkompli jippromwovi l-istat tad-dritt, id-drittijiet fundamentali u d-demokrazija bħala parti mir-rekwiziti fundamentali taħt il-proċess ta' adeżjoni permezz ta' pjanijiet ta' tkabbir ibbażati fuq il-prestazzjoni li jippremjaw progress f'riformi ewlenin, bl-għan li jiġi żgurat li s-shab tat-tkabbir jibqgħu sodi fit-triq lejn l-integrazzjoni Ewropea.

L-UE tkompli ssahha l-impenn tagħha għall-**istandards legali internazzjonali** permezz tar-rieżami tagħha li għadu għaddej skont il-Konvenzjoni tan-NU kontra l-Korruzzjoni u l-proċess ta' adeżjoni tagħha mal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Dan l-impenn usa' għal ordni internazzjonali bbażata fuq ir-regoli huwa rifless ukoll fl-appoġġ kontinwu għall-Qorti Kriminali Internazzjonali biex tiġi żgurata r-responsabbiltà għall-aktar reati internazzjonali serji.

2.4 Azzjoni tal-UE biex jingħata rispons għal ksur tal-istat tad-dritt

Flimkien mal-approċċ preventiv u bbażat fuq id-djalogu tiegħu, is-sett ta' għodod tal-UE dwar l-istat tad-dritt jinkludi wkoll diversi strumenti biex jiġi indirizzat il-ksur tal-istat tad-dritt, inklużi proċeduri ta' ksur, il-proċedura tal-Artikolu 7 tat-TUE, u għodod biex jiġi protett il-baġit tal-UE.

Rispons għall-isfidi għall-istat tad-dritt

Il-Kummissjoni kompliet taqdi r-rwol tagħha bħala gwardjan tat-Trattati tal-UE billi nediet proċeduri ta' ksur biex jiġi indirizzat il-ksur tal-istat tad-dritt fejn neċessarju. Fl-istess hin, il-

²⁷ Dawn jibqgħu l-pedament tan-negożjati ta' adeżjoni, kif enfasizzat mill-metodoloġija riveduta tat-tkabbir kif stabbilita f'COM(2020) 57 final.

²⁸ Il-Kummissjoni Ewropea għall-effikaċja tal-ġustizzja tal-Kunsill tal-Ewropa.

²⁹ Il-Grupp ta' Stati kontra l-Korruzzjoni.

Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) żviluppat ulterjorment il-ġurisprudenza tagħha dwar l-istat tad-dritt. Dan kien jinkludi sentenzi dwar il-prinċipju ta' protezzjoni ġudizzjarja effettiva u l-primazija tad-dritt tal-Unjoni³⁰, proċeduri ta' ħatra ġudizzjarja³¹, u sentenzi tal-qrati nazzjonali li ma jittqisux bħala indipendenti³². F'sentenza importanti, il-QĠUE sostniet li l-ligi kontra l-LGBTIQ+ tal-Ungerija kisret il-leġiżlazzjoni dwar is-suq intern, diversi drittijiet fundamentali stabbiliti fil-Karta u fl-Artikolu 2 tat-TUE³³. Din timmarka l-ewwel darba li l-Qorti sabet ksur tal-Artikolu 2, li jnaqqax il-valuri li fuqhom hija bbażata l-Unjoni Ewropea, inkluż l-istat tad-dritt.

L-applikazzjoni tal-**mekkanizmu tal-Artikolu 7 tat-TUE** għandha tkompli, inkluż f'Unjoni mkabbra futura³⁴. Il-proċedura tal-Artikolu 7(1) tat-TUE, li tippermetti lill-Kunsill jiddetermina l-eżistenza ta' riskju ċar ta' ksur serju tal-valuri tal-UE u li jsegwi tali riskji, għadha għaddejja fir-rigward tal-Ungerija. Il-Kunsill kellu diskussjoni dwar is-sitwazzjoni attwali f'Ġunju 2026, li matulha l-Ungerija aġġornat il-pjanijiet tagħha u l-passi konkreti biex tindirizza t-tħassib imqajjem fil-proposta motivata tal-Parlament Ewropew u mill-Istati Membri f'laqgħat preċedenti tal-Kunsill.

Protezzjoni tal-baġit tal-UE minn ksur tal-prinċipji tal-istat tad-dritt

Il-ġestjoni finanzjarja effettiva tista' tiġi ggarantita biss meta l-awtoritajiet pubbliċi joperaw f'konformità mal-ligi, meta jsiru investigazzjoni u prosekuzzjoni xierqa tal-ksur, u meta l-azzjonijiet arbitrarji jew illegali mill-awtoritajiet pubbliċi jkunu soġġetti għal sorveljanza ġudizzjarja.

Ir-Regolament dwar il-Kundizzjonalità huwa għodda importanti biex il-baġit tal-UE jiġi protett minn ksur tal-prinċipji tal-istat tad-dritt. Il-miżuri protettivi adottati mill-Kunsill f'Diċembru 2022 wara l-proċedura mmedija fir-rigward tal-Ungerija mill-Kummissjoni skont ir-Regolament dwar il-Kundizzjonalità jibqgħu fis-seħħ. Il-Kummissjoni qiegħda tinvolvi ruħha mal-awtoritajiet Ungerizi dwar azzjonijiet li jehtieg li jittieħdu biex jiġi indirizzat it-tħassib rilevanti. Il-Pjan Ungeriz il-ġdid għall-Irkupru u r-Reżiljenza, kif approvat mill-Kunsill fit-[12 ta' Lulju 2026], fih stadji importanti tal-awditjar u tal-kontroll relatati mal-istat tad-dritt biex jiġu protetti b'mod effettiv l-interessi finanzjarji tal-UE. Il-**kundizzjoni abilitanti orizzontali** skont ir-Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni hija għodda importanti oħra biex jiġi żgurat li l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tiġi rrispettata meta l-Istati Membri jimplimentaw il-fondi tal-UE.

Permezz tal-ħidma tagħhom biex jipproteġu l-interessi finanzjarji tal-Unjoni, l-**Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew (UPPE)** u l-**Uffiċċju Ewropew ta' kontra l-Frodi (OLAF)** jagħtu kontribut kritiku għall-protezzjoni tal-baġit tal-UE, għar-rispett tal-istat tad-dritt u għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni. L-UPPE, li ġie stabbilit bħala mekkaniżmu ta' kooperazzjoni

³⁰ Is-sentenza tat-18 ta' Diċembru 2025, il-Kawża C-448/23, sostniet li l-Qorti Kostituzzjonali Pollakka kienet kisret il-prinċipju ta' protezzjoni ġudizzjarja effettiva u injorat il-primazija, l-awtonomija, l-effettività u l-applikazzjoni uniformi tad-dritt tal-Unjoni. Il-QĠUE sostniet ukoll li l-Qorti Kostituzzjonali Pollakka ma tikkostitwix tribunal indipendenti u imparzjali, minhabba irregolaritajiet serji li jinvaldaw il-ħatra ta' tlieta mill-imħallfin tagħha f'Diċembru 2015 u tal-President tagħha f'Diċembru 2016.

³¹ Is-sentenza tal-24 ta' Marzu 2026, il-Kawża C-521/21, sostniet li irregolarità mwettqa matul il-ħatra ta' mħallef fiha nnifisha ma hijiex biżżejjed biex jinstab li dak l-imħallef ma huwiex indipendenti.

³² Is-sentenza tal-4 ta' Settembru, il-Kawża C-225/22, sostniet li qorti nazzjonali trid tqis bħala nulla u bla effett deċiżjoni minn qorti superjuri tal-aħħar istanza li ma tissodisfax il-kundizzjonijiet ta' indipendenza u ta' imparzjalità stabbiliti mid-dritt tal-Unjoni, meta dik id-deċiżjoni tirreferi kawża lura lill-qorti inferjuri għal eżami mill-ġdid u tali konsegwenza hija essenzjali fid-dawl tas-sitwazzjoni proċedurali inkwistjoni sabiex tiġi żgurata l-primazija tad-dritt tal-Unjoni.

³³ Is-Sentenza tal-21 ta' April 2026, il-Kawża C-769/22.

³⁴ Il-Linji Gwida Politiċi għall-Kummissjoni Ewropea li jmiss għall-2024-2029.

msaħħa f'Ottubru 2017, gradwalment ingħaqdu miegħu Stati Membri addizzjonali³⁵. Fid-29 ta' Mejju 2026, l-Ungerija nnotifikat l-intenzjoni tagħha li tipparteċipa fl-UPPE u fl-10 ta' Lulju, il-Kummissjoni adottat deċiżjoni li tikkonferma l-parteċipazzjoni tal-Ungerija. Dan għandu wkoll implikazzjonijiet usa' għall-UPPE, peress li r-Regolament dwar l-UPPE mhux se jibqa' att taht kooperazzjoni msaħħa³⁶ u se jsir parti mill-*acquis tal-UE*. Dan se jinvolvi wkoll li l-atti ta' implimentazzjoni rilevanti kollha se jkollhom jiġu aċċettati mill-Istati kandidati għall-adeżjoni mal-Unjoni.

3. ASPETTI EWLENIN TAS-SITWAZZJONI TAL-ISTAT TAD-DRITT FIL-LIVELL NAZZJONALI

Metodoloġija tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu

Il-valutazzjoni fil-kapitoli tal-pajjiż għal kull Stat Membru u pajjiż tat-tkabbir koperti thejjet f'konformità ma' [metodologija](#) stabbilita użata għall-edizzjonijiet preċedenti tar-rapport. Għas-shab tat-tkabbir, il-Pakkett annwali tat-tkabbir tal-Kummissjoni jkopri l-istat ta' thejjija u l-progress fl-allinjament mal-acquis tal-UE u mal-istandards Ewropej, inkluż dwar l-aspetti kollha tal-istat tad-dritt. Il-kapitoli tal-pajjiżi tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt tas-shab magħżula tat-tkabbir jistgħu jirreferu għall-gwida maħruġa lilhom fil-proċess tat-tkabbir u jissottolinjaw il-komplementarjetà bejn dak il-proċess u r-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt.

Il-kapitoli tal-pajjiżi jibbażaw fuq valutazzjoni kwalitattiva mwettqa b'mod awtonomu mill-Kummissjoni, li tiffoka fuq sintezi ta' żviluppi sinifikanti minn Lulju 2025 'l hawn. F'kull kapitolu tal-pajjiż, l-analiżi tiffoka fuq sugġetti fejn kien hemm żviluppi sinifikanti, kemm pożittivi kif ukoll negattivi, jew fejn għadhom jippersistu sfidi sinifikanti identifikati fir-rapporti preċedenti. Fir-rigward tas-sugġetti koperti mir-rakkomandazzjonijiet, l-analiżi fiha valutazzjoni kwalitattiva tal-progress li sar mill-Istati Membri biex jiġu implimentati r-rakkomandazzjonijiet tal-2025³⁷. Ir-rakkomandazzjonijiet inklużi f'dan ir-rapport annwali tal-2026 huma bbażati fuq valutazzjoni bir-reqqa tas-sitwazzjoni relatata mal-isfidi ewlenin. L-oġġettiv tagħhom huwa li jappoġġaw lill-Istati Membri fl-isforzi tagħhom biex j avvanzaw ir-riformi fl-erba' oqsma tar-rapport³⁸. Ma hemm l-ebda rakkomandazzjoni għall-pajjiżi tat-tkabbir f'dan ir-rapport, peress li tali rakkomandazzjonijiet jinħarġu fil-kuntest tal-Pakkett annwali tat-tkabbir.

Ir-rapport huwa r-riżultat ta' kollaborazzjoni mill-qrib u djalogu mal-awtoritajiet nazzjonali. Ir-rapport jibbaża fuq il-kontribut mill-awtoritajiet nazzjonali, mill-organizzazzjonijiet internazzjonali, u mill-partijiet ikkonċernati rilevanti kif ukoll fuq il-ġbir ta' data tal-Kummissjoni stess³⁹. Is-sorsi kollha użati biex jintużaw bħala bażi għall-valutazzjoni huma

³⁵ Ir-Regolament (UE) 2017/1939 (“ir-Regolament dwar l-UPPE”) ġie adottat f'Ottubru 2017 minn 20 Stat Membru taht kooperazzjoni msahha. Malta u n-Netherlands ingħaqdu fl-2018 u l-Polonja u l-Iżvezja fl-2024.

³⁶ Skont il-Protokollu Nru 21 u Nru 22 tat-Trattati, l-Irlanda u d-Danimarka fil-principju ma jidhux sehem f'miżuri adottati fir-rigward tal-isparju ta' libertà, sigurtà u ġustizzja. Dan huwa minghajr preġudizzju għall-possibbiltà li l-Irlanda tinnotifika l-intenzjoni tagħha għall-kuntrarju skont l-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru 21.

37 Skont il-progress li sar fuq id-diversi sottopartijiet ta' kull rakkomandazzjoni, u jekk ir-rakkomandazzjonijiet mir-rapport tal-2025 twestqux, il-Kummissjoni kkonkludiet f'kull każ bl-użu tal-kategoriji li ġejjin: l-ebda progress (ulterjuri), progress (ulterjuri) limitat, f'it progress (ulterjuri), progress (ulterjuri) sinifikanti u implimentazzjoni sħiħa.

³⁸ Il-prinċipji li abbazi tagħhom thejjew ir-rakkomandazzjonijiet huma l-istess bħas-snin ta' qabel (ara COM(2022) 500, p. 3-4). Ir-rakkomandazzjonijiet huma mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe proċediment li l-Kummissjoni tista' tibda taht strumenti legali oħrajn.

³⁹ Pereżempju, it-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Gustizzja tal-UE tipprovi data komparattiva u affidabbli dwar l-effiċjenza, il-kwalità u l-indipendenza tas-sistemi tal-gustizzja fl-Istati Membri tal-UE. Din għandha l-għan li tassisti lill-UE u lill-Istati Membri jtejbu l-effettività tas-sistemi tal-gustizzja nazzjonali tagħhom.

ddokumentati sew f'kull kapitolu tal-pajjiż⁴⁰. L-awtoritajiet fl-Istati Membri u fil-pajjiżi tat-tkabbir ġew mistiedna jipprovdu kontribut bil-miktub u jipparteċipaw fi żjarat tal-pajjiżi dedikati⁴¹. Konsultazzjoni mmirata mal-partijiet ikkonċernati pprovdiet ukoll kontributi siewja trażversali u speċifiċi għall-pajjiż⁴². Il-Kunsill tal-Ewropa ta harsa ġenerali tal-opinjoni u tar-rapporti reċenti tiegħu⁴³. Qabel l-adozzjoni ta' dan ir-rapport, l-awtoritajiet nazzjonali ngħataw l-opportunità li jipprovdu aġġornamenti fattwali fil-kapitolu tal-pajjiż tagħhom. Ir-rapport adottat iservi bħala bażi għal diskussjonijiet sussegwenti tal-Kummissjoni mal-gvernijiet u mal-parlamenti nazzjonali.

3.1 *Sistemi tal-ġustizzja*

Sistemi tal-ġustizzja effiċjenti, li jiffunzjonaw tajjeb u indipendenti huma indispensabbli għall-applikazzjoni u għall-infurzar tad-dritt tal-Unjoni u tad-dritt nazzjonali. L-indipendenza ġudizzjarja hija essenzjali biex jiġu ggarantiti proċedimenti ġusti u protezzjoni ġudizzjarja effettiva tad-drittijiet individwali⁴⁴, filwaqt li l-aċċess għal qراطي indipendenti u rimedju ġudizzjarju jikkostitwixxi element ewlieni tal-istat tad-dritt.

Meta jistrutturaw u jirrifurmaw is-sistemi tal-ġustizzja tagħhom, l-Istati Membri jridu jikkonformaw bis-siġħ mar-rekwiżiti stabbiliti mid-dritt tal-Unjoni u mill-ġurisprudenza tal-QĠUE. Għandhom iqisu wkoll l-istandards Ewropej żviluppati mill-Kunsill tal-Ewropa u mill-Kummissjoni ta' Venezja, inkluża l-Lista ta' Kontroll aġġornata tal-Istat tad-Dritt tal-Kummissjoni ta' Venezja adottata f'Diċembru 2025. In-networks u l-assoċjazzjonijiet ġudizzjarji Ewropej għandhom rwol importanti fil-promozzjoni u fis-salvagwardja tal-istat tad-dritt u jikkontribwixxu għall-iżvilupp ta' standards Ewropej⁴⁵. L-avukati u l-kmamar tal-avukati jagħtu wkoll kontribut sinifikanti għall-istat tad-dritt, kif jagħmlu n-nutara pubbliċi.

Perċezzjonijiet tal-indipendenza ġudizzjarja madwar l-UE

Kif stabbilit fit-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026, l-istħarriġiet tal-Ewrobarometru li twettqu fl-2026 juru li l-perċezzjoni tal-indipendenza ġudizzjarja fost il-pubbliku ġenerali, tgiebet jew baqgħet stabbli fi 17-il Stat Membru meta mqabbla mal-2025,

⁴⁰ Is-sorsi użati jinkludu l-kontribut bil-miktub riċevut mill-Istati Membri, il-kontributi riċevuti matul il-konsultazzjoni mmirata mal-partijiet ikkonċernati, l-informazzjoni prodotta minn organizzazzjonijiet internazzjonali bħall-Kunsill tal-Ewropa, l-OECD u n-NU, u l-kontribut ipprovdut matul iż-żjarat tal-pajjiżi. Tingħata kunsiderazzjoni xierqa lill-informazzjoni mis-sorsi użati, filwaqt li jitqiesu l-affidabbiltà u r-rilevanza tagħhom. Dawn is-sorsi jintużaw bħala bażi għall-valutazzjoni tal-Kummissjoni, iżda l-konkluzjonijiet tal-Kummissjoni jibqgħu r-responsabbiltà tagħha stess.

⁴¹ Il-kontribut tal-Istati Membri jista' jinstab hawnhekk: https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-input-member-states-and-enlargement-countries_mt. Informazzjoni dwar iż-żjarat tal-pajjiżi tista' tinstab fil-kapitolu tal-pajjiżi. Matul dawn iż-żjarat tal-pajjiżi, li saru online u wiċċ imb wiċċ, il-Kummissjoni tkellmet mal-awtoritajiet nazzjonali tal-Istati Membri, inklużi l-awtoritajiet ġudizzjarji u indipendenti, l-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi, u partijiet ikkonċernati oħrajn, bħall-assoċjazzjonijiet tal-ġurnalisti u s-soċjetà ċivili.

⁴² Il-kontribut tal-partijiet ikkonċernati jista' jinstab hawnhekk: https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

⁴³ Il-kontribut tal-Kunsill tal-Ewropa għar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt jista' jinstab hawnhekk: https://commission.europa.eu/document/b2e4463e-772f-46d3-af7a-92658e1fe48e_en.

⁴⁴ L-Artikolu 19 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea, u l-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali.

⁴⁵ Bhan-Network Ewropew tal-Kunsilli għall-Ġudikatura, in-Network tal-Presidenti tal-Qراطي Ġudizzjarji Supremi tal-UE, l-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli tal-Istat u tal-Ġuriżdiżjonijiet Amministrattivi Supremi tal-UE, il-Kunsill tal-Għaqdiet Ewropej tal-Avukati, u l-Kummissjoni Ewropea għall-effikaċja tal-ġustizzja (CEPEJ) tal-Kunsill tal-Ewropa, in-Network ta' Prosekuturi Pubbliċi jew istituzzjonijiet ekwivalenti fil-Qراطي Ġudizzjarji Supremi tal-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea – in-Network NADAL, u l-Kunsill tan-Notarjati tal-Unjoni Ewropea (CNUE).

filwaqt li naqset f'ghaxar Stati Membri⁴⁶. Fost il-kumpaniji, il-perċezzjoni tal-indipendenza żdiedet jew baqgħet stabbli fi 18-il Stat Membru meta mqabbla mal-2025, u naqset f'disja Stati Membri⁴⁷. Fid-[Danimarka](#), fil-[Finlandja](#), fl-[Awstrija](#), fl-[Lżvezja](#), fin-[Netherlands](#), fil-[Germanja](#), fil-[Lussemburgu](#), u fl-[Irlanda](#), il-livell ta' indipendenza perċepita għadu partikolarment għoli fost il-pubbliku ġenerali jew il-kumpaniji (aktar minn 75 %), filwaqt li għadu baxx hafna fil-[Kroazja](#) u fil-[Bulgarija](#) (anqas minn 30 %). Fir-rigward tal-pajjiżi tat-tkabbir, ir-riżultati tal-Ewrobarometru juru livelli baxxi hafna sa medji ta' indipendenza perċepita.

Il-Kunsilli għall-Ġudikatura u l-proċeduri għall-ħatra u għat-tkeċċija tal-imħallfin bħala salvagwardji importanti għall-indipendenza ġudizzjarja

Il-proċeduri għall-ħatra u għat-tkeċċija tal-imħallfin, flimkien mas-setgħat u mal-istruttura tal-Kunsilli għall-Ġudikatura, huma ċentrali għall-preżervazzjoni tal-indipendenza ġudizzjarja. Fejn jeżistu Kunsilli għall-Ġudikatura, dawn iservu bħala l-qiegħ bejn il-ġudikatura u fergħat oħrajn tas-setgħa f'oqsma bħall-ħatriet, l-iżvilupp tal-karriera, u l-ġestjoni tas-sistema tal-ġustizzja⁴⁸. Il-Kunsill tal-Ewropa żviluppa standards Ewropej dwar kif għandhom jitfasslu dawn il-Kunsilli biex tiġi protetta b'mod effettiv l-indipendenza tagħhom, inkluż fir-rigward tal-kompożizzjoni⁴⁹. Sabiex il-Kunsilli għall-Ġudikatura joperaw b'mod effiċjenti, jirrikjedu biżżejjed riżorsi u indipendenza amministrattiva.

Diversi Stati Membri ressqu miżuri biex isaħħu l-indipendenza u l-effettività tal-Kunsilli għall-Ġudikatura. Fin-[Netherlands](#), il-Gvern ippropona li jagħti lill-ġudikatura l-baġit tagħha stess u li jneħhi r-rwol tal-Ministru għall-Ġustizzja u s-Sigurtà fil-ħatra tal-membri tal-Kunsill għall-Ġudikatura. Fil-każ ta' [Spanja](#), ittiehdu passi biex jiġi avanzat il-proċess tal-adattament tal-proċedura ta' ħatra għall-imħallfin membri tal-Kunsill tal-Ġudikatura, bl-adozzjoni ta' opinjoni tal-Kummissjoni ta' Venezja dwar żewġ mudelli alternattivi. Fil-[Portugall](#), fid-dawl tad-diskussjonijiet li għadhom għaddejjin dwar it-tishih tal-qafas legali tiegħu, il-Kunsill għall-Ġudikatura adotta Kodiċi ta' Kondotta għall-membri tiegħu, bl-għan li jissalvagwardja l-indipendenza u l-kredibbiltà tiegħu. Fil-[Finlandja](#), qegħdin jiġtejjew emendi kostituzzjonali biex tiġi ssalvagwardjata ulterjorment l-indipendenza tal-ġudikatura.

Fir-rigward tal-pajjiżi tat-tkabbir, fil-[Macedonja ta' Fuq](#), il-Parlament adotta Ligi ġdida dwar il-Kunsill Ġudizzjarju bil-ħsieb li jkun hemm allinjament mal-istandards Ewropej. Fis-[Serbja](#), l-emendi legali neħhew xi wħud mis-salvagwardji eżistenti biex jiġu protetti l-awtonomija tal-prosekuzzjoni u l-indipendenza ġudizzjarja, u dan ifixkel l-implimentazzjoni tar-riforma kostituzzjonali tal-2023; sussegwentement, il-Kummissjoni ta' Venezja kkonfermat li s-Serbja indirizzat il-parti konsiderevoli tar-rakkomandazzjonijiet tagħha dwar dawn l-emendi.

Fl-istess ħin, għad hemm tħassib fir-rigward tal-Kunsill għall-Ġudikatura fil-[Bulgarija](#), peress li ma ttiehed l-ebda pass biex jiġu indirizzati l-kwistjonijiet li ilhom jeżistu bil-kompożizzjoni u bil-funzjonament tal-Kunsill. Fl-[Estonja](#), il-Parlament adotta r-riforma tal-Kunsill, li ma tqisx l-Istandards Ewropej. Fis-[Slovakkja](#), abbozz ta' emenda tal-Kostituzzjoni u tal-Att tal-Kunsill Ġudizzjarju li jillimita r-raġunijiet għat-tkeċċija tal-membri tal-Kunsill Ġudizzjarju jinsab fil-proċess leġiżlattiv.

Il-proċeduri għall-ħatra u għat-tkeċċija tal-imħallfin huma kruċjali għall-indipendenza ġudizzjarja u għall-perċezzjonijiet pubbliċi. Il-QĠUE stabbiliet li l-indipendenza ġudizzjarja

⁴⁶ It-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026, l-Illustrazzjoni 48.

⁴⁷ It-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026, l-Illustrazzjoni 50.

⁴⁸ Il-QĠUE rrikonoxxiet li meta Kunsill għall-Ġudikatura jipparteċipa fi proċess ta' ħatra li jinvolvi korpi politiċi, dan jista' jikkontribwixxi biex dak il-proċess isir aktar oġġettiv. Ara pereżempju s-sentenza tat-2 ta' Marzu 2021, il-Kawża C-824/18, AB et vs (Il-ħatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema – Azzjonijiet).

⁴⁹ Ara b'mod partikolari r-Rakkomandazzjoni CM/Rec(2010)12 tal-Kunsill tal-Ewropa.

tirrikjedi li l-kundizzjonijiet u r-regoli li jirregolaw il-hatriet ġudizzjarji jridu jkunu suffiċjenti biex jiġu pprevenuti dubji raġonevoli dwar jekk l-imħallfin humiex hielsa minn effetti minn fatturi esterni⁵⁰. F'diversi Stati Membri, għadhom qegħdin isiru sforzi biex jittejjbu l-proċeduri ta' hatra ġudizzjarja, inkluż bħala segwitu għar-rakkomandazzjonijiet tal-2025. Fil-[Greċja](#), saru hatriet fl-oġġla pożizzjonijiet fis-sistema tal-qorti bl-involvement tal-ġudikatura. Fis-[Slovenja](#), l-Att il-ġdid dwar l-Imħallfin ittrasferixxa s-setgħa li jinhatru mħallfin tal-Qorti Suprema mill-Parlament lill-Kunsill Ġudizzjarju. Fil-[Latvja](#), qegħdin jittiehdu passi biex jiġu introdotti salvagwardji biex il-proċedura tal-hatra għall-imħallfin tal-Qorti Suprema tiġi protetta minn influwenza indebita. Filwaqt li ma kien hemm l-ebda pjan biex tinbidel is-sistema ta' nomina għall-imħallfin onorarji fl-[Lżvezja](#), qegħdin jiġu eżaminati miżuri mill-Assoċjazzjoni tal-Imħallfin Onorarji biex jissahha il-funzjonament tagħhom fil-qrati.

Fi Stati Membri oħrajn, ir-riformi għall-proċeduri ta' hatra ġudizzjarja qegħdin jimxu bil-mod, filwaqt li għad hemm tħassib dwar il-kunsiderazzjoni tal-istandards Ewropej dwar il-hatriet ġudizzjarji. F'[Malta](#), filwaqt li d-dibattitu politiku kompli dwar il-hatra tal-Prim Imħallef, ir-riformi biex tiġi involuta l-ġudikatura fil-proċess għadhom pendent. Fil-[Finlandja](#), ittiehdu biss passi limitati biex titmexxa 'l quddiem il-kwistjoni tal-hatra ta' mħallfin onorarji. Fil-[Bulgarija](#), l-użu mifrux tas-sekondar ikompli jqajjem tħassib peress li jista' jkollu effett negattiv fuq il-maġistrati sekondati li jiffaċċjaw ir-riskju ta' terminazzjoni tas-sekondar tagħhom. Fl-[Albanija](#), il-proċess ta' skrutinju tal-imħallfin u tal-prosekuturi kollha tlesta bis-sħiħ wara l-finalizzazzjoni tal-fażi ta' appell, u jsahha ulterjorment l-indipendenza ġudizzjarja, ir-responsabbiltà u l-integrità fis-settur tal-ġustizzja.

Skont l-istandards Ewropej, filwaqt li l-kritika tad-deċiżjonijiet ġudizzjarji hija aspett normali tad-diskors demokratiku, is-setgħat eżekuttivi u legiżlattivi għandhom jevitaw kritika li timmina l-indipendenza tal-ġudikatura jew il-fiduċja pubblika fiha⁵¹. Tqajmu sfidi f'dan ir-rigward kemm fl-Istati Membri kif ukoll fil-pajjiżi tat-tkabbir. Fl-[Albanija](#), il-ġudikatura għadha reżiljenti iżda komplew it-tentattivi ta' influwenza indebita fuq l-istituzzjonijiet tal-ġustizzja u l-attakki personali fuq il-maġistrati. Fil-[Montenegro](#), filwaqt li l-Kunsill Ġudizzjarju u dak tal-Prosekuzzjoni għandhom mekkaniżmu ta' rapportar stabbilit għal każijiet ta' influwenza indebita, il-kritika u l-attakki kontra l-awtoritajiet tal-prosekuzzjoni u d-deċiżjonijiet tagħhom komplew. Fis-[Serbja](#), il-persjoni politika fuq il-ġudikatura u l-prosekuzzjoni żdiedet b'mod sinifikanti, b'segwitu limitat mill-korpi tal-Istat.

Awtonomija u indipendenza tal-uffiċċju tal-prosekutur

Filwaqt li l-istruttura tal-uffiċċji tal-prosekutur nazzjonali tvarja minn Stat Membru għal ieħor, huma neċessarji salvagwardji istituzzjonali biex tiġi żgurata l-awtonomija tal-uffiċċju tal-prosekutur, sabiex dan ikun jista' jaġixxi mingħajr interferenza⁵². Din l-awtonomija hija kruċjali għall-infurzar tad-dritt kriminali kemm nazzjonali kif ukoll Ewropew.

Ir-riformi biex jissahhu s-salvagwardji istituzzjonali għall-uffiċċju tal-prosekutur komplew b'ritmu differenti f'diversi Stati Membri. Fil-[Bulgarija](#), il-Parlament adotta emendi biex jintroduci rimedju ġudizzjarju awtomatiku għad-deċiżjonijiet tal-prosekuzzjoni f'każ ta' terminazzjoni u sospensjoni ta' investigazzjonijiet għal reati relatati mal-korruzzjoni. Barra minn hekk, ġiet adottata liġi ġdida biex jiġu indirizzati kwistjonijiet proċedurali li għadhom

⁵⁰ Ara s-sentenzi inklużi dawk tal-15 ta' Lulju 2021, C-791/19 Il-Kummissjoni vs Il-Polonja; tal-20 ta' April 2021, C-896/19 Repubblica u L-Prim Ministru; u tat-2 ta' Marzu 2021, C-824/18 AB et vs (il-hatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema).

⁵¹ Il-Kunsill tal-Ewropa, Recommendation of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities, is-17 ta' Novembru 2010, CM/Rec(2010)12, il-paragrafu 18

⁵² Ara l-kompilazzjoni tal-opinjoni u tar-rapporti tal-Kummissjoni ta' Venezja dwar il-prosekuturi [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2022\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2022)023-e)

jaffettwaw l-operazzjonalizzazzjoni shiha tal-mekkaniżmu għar-responsabbiltà effettiva u r-responsabbiltà penali tal-Prosekutur Ġenerali, filwaqt li nħatar prosekutur *ad hoc* ġdid għall-investigazzjoni tal-Prosekutur Ġenerali. Fi [Spanja](#), fil-Parlament qiegħed jiġi diskuss abbozz ta' liġi biex jissahha l-istatut tal-Prosekutur Ġenerali billi l-mandat tal-Prosekutur Ġenerali jiġi separat minn dak tal-Gvern. F'[Ċipru](#), ir-riforma li għaddejja bħalissa tal-Uffiċċju tal-Liġi, li qiegħda tippjana li tistabbilixxi l-Uffiċċju tal-Prosekutur Ġenerali Pubbliku u l-introduzzjoni ta' rieżami effettiv tad-deċiżjonijiet li ma ssirx prosekuzzjoni jew li ma jitkomplewx il-proċedimenti, għadha qiegħda tiġi diskussa quddiem il-Parlament. Fl-[Awstrija](#), il-Gvern issottometta abbozz ta' liġi biex jinholq Uffiċċju Federali tal-Prosekuzzjoni għall-konsultazzjoni pubblika, bl-għan li l-uffiċċju tal-prosekutur jiġi sseparat mis-subordinazzjoni ġerarkika kurrenti tiegħu għall-Ministeru għall-Ġustizzja. Fil-[Polonja](#), ittiehdu passi ulterjuri limitati biex l-uffiċċju tal-Ministru għall-Ġustizzja jiġi sseparat minn dak tal-Prosekutur Ġenerali u biex tiġi żgurata l-indipendenza funzjonali tal-uffiċċju tal-prosekutur mill-Gvern.

Ġew identifikati wkoll sfidi jew għad hemm sfidi f'xi oqsma. Fis-[Slovakkja](#), il-qafas legali dwar is-setgħa tal-Prosekutur Ġenerali li jannulla deċiżjonijiet finali ta' prosekuturi ta' grad aktar baxx baqa' l-istess. Fl-[Ungerija](#), il-proċedura tal-elezzjoni għall-Prosekutur Ġenerali, flimkien mal-istruttura ġerarkika tal-uffiċċju tal-prosekutur, tagħti lok għal riskju ta' interferenza politika mhux xierqa f'kazijiet individwali.

Fil-[Montenegro](#), il-Gvern adotta emendi konstituzzjonali li għandhom l-għan li jsahhu l-indipendenza tal-Kunsill Ġudizzjarju u dak tal-Prosekuzzjoni. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), il-Parlament adotta emendi godda għal-Liġi dwar il-Kunsill tal-Prosekuturi Pubbliċi biex tissahha l-awtonomija tal-uffiċċju tal-prosekutur, iżda huma meħtieġa reviżjonijiet ulterjuri. Fis-[Serbja](#), hemm tħassib fir-rigward tal-awtonomija tal-prosekuzzjoni, u l-effettività u l-kunfidenzjalità tal-investigazzjonijiet kriminali huma mxekkla minn nuqqasijiet fid-dritt u fil-prattika.

Żgurar tar-responsabbiltà u salvagwardja tal-indipendenza fi proċeduri dixxiplinari

Kif ikkonfermat mill-ġurisprudenza tal-QĠUE, il-proċeduri dixxiplinari ma jridux jintużaw bħala forma ta' kontroll politiku fuq il-ġudikatura⁵³. Is-salvagwardji jridu jinkludu regoli ċari li jiddefinixxu x'jikkostitwixxi reat dixxiplinari u l-penali applikabbli. Il-proċedimenti dixxiplinari għandhom jitwettqu minn korp indipendenti, jirrispettaw id-dritt tad-difiża, u jkunu soġġetti għal kontestazzjoni fil-qorti⁵⁴.

Diversi Stati Membri saħhew is-salvagwardji fi proċedimenti dixxiplinari. Fiċ-[Ċekja](#), il-proċedura dixxiplinari l-ġdida ta' żewġ istanzi għall-imħallfin, għall-prosekuturi u għall-marixxalli hija rrapportata li tiffunzjona tajjeb. Fis-[Slovenja](#), l-emendi għall-Att dwar il-Kunsill Ġudizzjarju u Att ġdid dwar l-Imħallfin biddlu mill-ġdid il-qafas dixxiplinari għall-imħallfin, b'definizzjonijiet u bidliet proċedurali aktar preċiżi.

F'xi Stati Membri, l-azzjonijiet dixxiplinari dwar l-imħallfin jipprezentaw diversi sfidi. Fir-[Rumanija](#), xi maġistrati komplew iħossuhom taħt pressjoni żejda u l-assocjazzjonijiet professjonali tagħhom ħarġu stqarrijiet pubbliċi li jitolbu li tintemm il-pressjoni dixxiplinari fuq il-maġistrati li jeżerċitaw id-dritt tagħhom għal-libertà tal-kelma. Barra minn hekk, l-imħallfin ġew rikuzati mill-Qorti Superjuri tal-Kassazzjoni u tal-Ġustizzja minhabba l-intenzjoni tagħhom li jressqu mistoqsijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea. Fis-

⁵³ Il-QĠUE fakkret dan il-prinċipju f'kawżi li jirreferu għall-awla dixxiplinari tal-Qorti Suprema Pollakka (is-sentenza tal-5 ta' Ġunju 2023, C-204/21, *Il-Kummissjoni vs Il-Polonja*) u għall-Ispezjoni Ġudizzjarja Rumena (is-sentenzi tal-11 ta' Mejju 2023, il-Kawża 817/21 *Inspeċia Judiciară*, u tat-18 ta' Mejju 2021, C-83/19 eċċ *Asociația 'Forumul Judecătorilor din România' et v Inspeċia Judiciară et*).

⁵⁴ Is-sentenza tal-25 ta' Lulju 2018, LM, C-216/18 PPU, il-punt 67.

[Slovakkja](#), ir-riforma tal-proċedimenti dixxiplinari għall-imħallfin, għall-prosekuturi, għall-marixxalli u għan-nutara, li żżid is-setgħat tal-Kunsill Ġudizzjarju fuq il-ġudikatura, hija soġġetta għal rieżami kostituzzjonali.

Sforzi biex jittejjbu l-kwalità u l-effiċjenza tal-ġustizzja

Is-sistema tal-ġustizzja teħtieġ biżżejjed riżorsi biex taħdem b'mod effettiv. Dan jinkludi li jsiru l-investimenti neċessarji fl-infrastruttura fiżika u teknika u li jiġi żgurat persunal kwalifikat tajjeb, imħarreg u mħallas b'mod adegwat. L-Istati Membri komplew jinvestu fis-sistemi tal-ġustizzja tagħhom, spiss minkejja kuntest baġitarju restrittiv, f'diversi każijiet bl-appoġġ tal-UE permezz tal-Pjanijiet għall-Irkupru u r-Reżiljenza tagħhom.

Fil-[Ġermanja](#), bil-Patt il-ġdid għall-Istat tad-Dritt u kampanja kongunta biex jiġi attirat persunal kwalifikat, ittiehdu passi sinifikanti biex jiżiedu r-riżorsi tal-ġudikatura u jiġu indirizzati l-isfidi tar-reklutaġġ. Fil-[Belġju](#), il-Parlament adotta liġi biex il-pożizzjonijiet fil-ġudikatura jsiru aktar attraenti billi l-kundizzjonijiet tal-impjieg jiġu allinjati aktar mill-qrib ma' dawk tal-impjegati taċ-ċivil barra mill-ġudikatura. Fin-[Netherlands](#), il-ġudikatura se tirċievi aktar allokazżjonijiet mill-2027 biex ittejjeb il-kundizzjonijiet tax-xogħol fis-sistema tal-ġustizzja u biex tindirizza n-nuqqas ta' persunal. Fil-[Greċja](#), ir-reklutaġġ tal-prosekuturi għandu l-għan li jindirizza n-nuqqas ta' persunal. Madankollu, id-disponibbiltà ta' riżorsi adegwati tibqa' sfida rikorrenti; pereżempju fil-[Portugall](#), qegħdin isiru proċeduri ta' reklutaġġ għall-karigi ġudizzjarji u tal-prosekuzzjoni iżda għad hemm tħassib fir-rigward tan-nuqqas ta' skrivani ġudizzjarji u tal-kundizzjonijiet u tas-sigurtà li qegħdin jiddeterjoraw fil-bini tal-qorti u tal-prosekuzzjoni. Fl-[Estonja](#), l-ammont ta' xogħol fil-ġudikatura għadu sfida, filwaqt li tħabbu kompetizzjonijiet biex jimteww il-postijiet vakanti.

Il-livell ta' remunerazzjoni tal-imħallfin jista' jkollu impatt fuq l-indipendenza ġudizzjarja u huwa rilevanti wkoll għall-attraenza tal-professjoni ġudizzjarja⁵⁵. Fl-[Iżvezja](#), l-Amministrazzjoni tal-Qrati Nazzjonali u t-trade union tal-imħallfin qablu dwar ftehim kollettiv ġdid, li jiċċara s-salvagwardji eżistenti u jintroduċi miżuri addizzjonali biex tiġi appoġġata l-indipendenza ġudizzjarja fir-rigward tas-sistema tas-salarji tal-imħallfin. Fl-[Ungerija](#), is-salarji fis-sistema tal-ġustizzja żdiedu ulterjorment, filwaqt li ma ttiehdet l-ebda miżura biex jiġi żgurat li tali żidiet jitwettqu b'mod strutturat.

Id-diġitalizzazzjoni tista' ssahħaħ is-sistemi ġudizzjarji tal-Istati Membri u tagħmilhom aktar aċċessibbli, effiċjenti, reżiljenti u lesti biex jiffaċċjaw l-isfidi attwali u futuri. L-inizjattivi tad-diġitalizzazzjoni komplew javvanzaw fl-[Irlanda](#), fil-[Greċja](#), fil-[Lussemburgu](#), fi [Franza](#), fis-[Slovenja](#) u fl-[Estonja](#). Fil-[Belġju](#), fil-[Bulgarija](#), fil-[Kroazja](#), fil-[Ġermanja](#), fl-[Italja](#), fil-[Portugall](#) u fil-[Finlandja](#), filwaqt li qegħdin javvanzaw proġetti biex jittejjeb il-livell tad-diġitalizzazzjoni, għad fadal xi lakuni u sfidi. Madankollu, f'xi Stati Membri, l-implimentazzjoni għadha lura. Fiċ-[Ċekja](#), l-isforzi biex tiġi ddiġitalizzata s-sistema tal-ġustizzja komplew jiffaċċjaw dewmien, filwaqt li l-partijiet ikkonċernati jinnotaw in-nuqqas ta' interoperabbiltà bejn is-sistemi għal qrati differenti u l-pubblikazzjoni ta' deċiżjonijiet ġudizzjarji online li ħafna drabi ma tkunx kompluta jew tkun inkonsistenti. F'[Malta](#), l-investimenti fid-diġitalizzazzjoni tal-ġustizzja qegħdin javvanzaw b'pass limitat, u għadd ta' sistemi għad iridu jiġu implimentati. Fi [Spanja](#), kompliet il-hidma biex jittejjeb ulterjorment il-livell għoli ta' diġitalizzazzjoni tal-ġustizzja, filwaqt li l-interoperabbiltà limitata bejn is-sistemi nazzjonali u reġjonali ta' ġestjoni tal-każijiet għadha sfida.

⁵⁵ Is-sentenza tal-QĠUE tal-25 ta' Frar 2025 fil-Kawżi Magħquda C-146/23 u C-374/23 li fihom il-Qorti ċċarat li skont l-Artikolu 19(1) tat-TUE, ir-regoli dettaljati għad-determinazzjoni tar-remunerazzjoni tal-imħallfin iridu jkunu oġġettivi, prevedibbli, stabbli, trasparenti u mnaqqxa fil-liġi.

L-[Albanija](#), il-[Montenegro](#) u l-[Maċedonja ta' Fuq](#) jiffaċċjaw sfidi kontinwi biex jiżguraw biżżejjed riżorsi umani fil-ġudikatura. Fis-[Serbja](#), l-implimentazzjoni tas-soluzzjoni tal-IT għas-sistema l-ġdida ta' ġestjoni tal-każijiet tal-prosekuzzjoni għadha għaddejjja.

Sistema tal-ġustizzja effiċjenti tiġġestixxi l-volum ta' każijiet u l-kawżi pendenti u twassal id-deċiżjonijiet tagħha mingħajr dewmien żejjed. Dan huwa essenzjali għall-protezzjoni tad-drittijiet, għaċ-ċertezza legali u għall-fiduċja pubblika. Proċedimenti ġudizzjarji twal iżżejjed u kawżi pendenti jistgħu wkoll jaffettwaw b'mod negattiv l-ambjent tan-negozju. F'xi Stati Membri, qegħdin jiġu implimentati miżuri biex tittejjeb l-effiċjenza. Fil-[Kroazja](#), saru xi passi biex tittejjeb l-effiċjenza tal-ġustizzja, filwaqt li l-kawżi pendenti u t-tul tal-proċedimenti għadhom ta' tħassib serju. Fil-[Greċja](#), l-isforzi biex jitnaqqsu l-piż fuq il-qrati ċivili u d-dewmien jinkludu t-trasferiment ta' kawżi mhux kontenzjużi lill-avukati u lin-nutara, il-pubblikazzjoni diġitali tat-testamenti u r-reviżjonijiet għall-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili. Fi [Spanja](#), l-implimentazzjoni tal-liġi l-ġdida dwar l-effiċjenza tal-ġustizzja diġà qiegħda turi riżultati pożittivi, għalkemm hemm sfidi marbuta mar-riżorsi u mal-konsistenza tal-implimentazzjoni fir-reġjuni kollha. Fi [Franza](#), qegħdin jitqiesu riformi biex tittejjeb l-effiċjenza tas-sistema tal-ġustizzja, filwaqt li l-partijiet ikkonċernati jesprimu tħassib li dawn jistgħu jikkostitwixxu restrizzjoni tad-dritt ta' appell.

Filwaqt li ġie rreġistrat titjib f'xi Stati Membri fir-rigward tat-tul tal-proċedimenti tal-qorti, bħal fir-[Rumanija](#), għad hemm sfidi fit-tul fi Stati Membri oħrajn. Fil-[Belġju](#) u fil-[Portugall](#), il-miżuri biex jiġi taffw l-proċeduri tal-qorti għadhom pendenti. Fl-[Italja](#), filwaqt li x-xejra pożittiva fit-tnaqqis taż-żmien għat-tlestija kompliet, it-tul tal-proċedimenti ġudizzjarji għadu kwistjoni serja.

Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), l-effiċjenza tas-sistema tal-ġustizzja kompliet tonqos, peress li d-durata tal-proċedimenti żdiedet fi kważi l-kategoriji kollha tal-kawżi, bl-eċċezzjoni tal-kawżi kriminali. Fis-[Serbja](#), l-effiċjenza tas-sistema tal-ġustizzja f'kawżi ċivili u kummerċjali għadha stabbli, iżda hemm xejra negattiva f'kawżi kriminali u sfidi serji fit-trattament ta' kawżi amministrattivi u lmenti kostituzzjonali ma gewx indirizzati.

Aċċess għall-ġustizzja u r-rwol tal-avukati fis-sistema tal-ġustizzja

L-avukati, il-kmamar tal-avukati, in-nutara pubbliċi u professjonisti legali oħrajn huma essenzjali għall-funzjonament effettiv tal-istat tad-dritt. Kif rikonoxxut mill-QGUE, il-privileġġ professjonali legali u l-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet bejn l-avukati u l-klijenti jikkostitwixxu prinċipji ġenerali tad-dritt tal-Unjoni, marbuta mill-qrib mad-drittijiet tad-difiża u mal-amministrazzjoni xierqa tal-ġustizzja⁵⁶. Fl-2025, il-Kunsill tal-Ewropa adotta l-Konvenzjoni Ewropea dwar il-Professjoni ta' Avukat li, għall-ewwel darba, tikkodifika salvagwardji mmirati biex jiġi żgurat li l-avukati jkunu jistgħu jaġixxu b'mod indipendenti mill-eżekuttiv u minn influwenzi indebiti oħrajn⁵⁷.

Filwaqt li l-indipendenza tal-avukati fl-UE hija ġeneralment żgurata, u dan jippermetti lill-avukati jeżerċitaw liberament l-attivitajiet tagħhom ta' konsulenza u ta' rappreżentanza tal-klijenti tagħhom, għad hemm sfidi. Fil-[Belġju](#), l-avukati għadhom jappellaw għal salvagwardji proċedurali addizzjonali biex jiproteġu l-indipendenza u l-privileġġ professjonali legali tagħhom. Fin-[Netherlands](#), saru bidliet fir-reġim tas-superviżjoni viżwali tal-konverżazzjonijiet bejn l-avukati u l-klijenti f'ħabsijiet ta' sigurtà għolja, fost tħassib mill-avukati.

⁵⁶ Il-Kawża C-155/79, AM & S Europe Ltd vs Il-Kummissjoni, il-punti 18–21; il-Kawża C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals u Akros Chemicals vs Il-Kummissjoni, il-punti 42–46 u 54; il-Kawża C-694/20, Orde van Vlaamse Balies et, il-punti 26–30 u 34–36.

⁵⁷ CM(2024)191-add1final. Sa Ġunju 2026, 24 Stat Membru tal-UE kienu ffirmaw il-Konvenzjoni.

Id-disponibbiltà tal-ghajnuna legali u l-livell tat-tariffi tal-qorti għandhom impatt kbir ħafna fuq l-aċċess għall-ġustizzja. F'diversi Stati Membri, qegħdin jittiehdu passi biex tittiejeb is-sistema tal-ghajnuna legali, bħal fil-[Latvja](#), fejn l-aċċess għall-ghajnuna legali fi proċedimenti quddiem il-Qorti Kostituzzjonali ġie estiż. Fid-[Danimarka](#), il-Kunsill Ġudizzjarju kompli bil-ħidma tiegħu dwar ir-rieżami tas-sistema tal-ghajnuna legali, u fl-[Irlanda](#), ittiehdu passi ulterjuri biex jitnaqqsu l-kostijiet tal-litigazzjoni bl-abbozzar li għadu għaddej tal-Abbozz ta' Liġi dwar ir-Riforma Ċivili, filwaqt li ġie ppubblikat rieżami tal-iskema tal-Għajnuna Legali Ċivili u hija ppjanata riforma tas-sistema tal-Għajnuna Legali Kriminali. Fil-[Bulgarija](#), l-emendi għar-regoli dwar l-ghajnuna legali żiedu r-remunerazzjoni għall-avukati. Sadanittant, fil-[Litwanja](#), id-diskussjonijiet dwar il-livell ta' remunerazzjoni tal-fornituri tal-ghajnuna legali ġew sospiżi fl-2026 u għal din is-sena huma ppjanati karatteristiċi godda previsti tas-Sistema ta' Informazzjoni dwar l-Għajnuna Legali biex jitnaqqas il-piż amministrattiv għall-fornituri tal-ghajnuna legali.

3.2 *Qafas kontra l-korruzzjoni*

Il-korruzzjoni timmina s-sigurtà, il-kompetizzjoni ġusta u l-prosperità, iddghajjef il-kwalità tas-servizzi pubbliċi, tfixxkel l-allokazzjoni tar-riżorsi pubbliċi u tnaqqar il-fiduċja tan-nies fid-demokrazija, fl-istituzzjonijiet pubbliċi u fl-istat tad-dritt. Ħafna drabi hija marbuta ma' reati oħrajn, inklużi l-ħasil tal-flus u t-traffikar tad-droga, u hija waħda mill-ghodod ewlenin użati mill-gruppi tal-kriminalità organizzata biex jinfiltrow u jinfluwenzaw l-istituzzjonijiet u n-negozji leġittimi. Approċċ komprensiv għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni jiddependi fuq taħlita ta' miżuri preventivi u repressivi f'qafas legali u istituzzjonali robust, b'investigazzjonijiet u prosekuzzjonijiet effettivi.

Perċezzjonijiet tal-korruzzjoni fl-UE

Ir-riżultati tal-[Indiċi dwar il-Perċezzjoni tal-Korruzzjoni](#) b'mod konsistenti juru li 8 mill-20 pajjiż li jikklassifikaw l-aħjar fil-livell internazzjonali huma Stati Membri tal-UE⁵⁸, filwaqt li għad hemm differenzi⁵⁹. Is-sħab tat-tkabbir għandhom punteġġ taħt il-medja f'din il-klassifikazzjoni⁶⁰. L-istħarriġiet tal-Ewrobarometru tal-2026 dwar il-korruzzjoni juru li l-korruzzjoni għadha ta' thassib serju għaċ-ċittadini u għan-negozji fl-UE. Madwar sebgħa minn kull għaxar Ewropej (71 %) jemmnu li l-korruzzjoni hija mifruxa f'pajjiżhom u kważi ħamsa minn kull għaxar Ewropej (48 %) iqisu li l-livell ta' korruzzjoni żdied f'pajjiżhom. Huma biss 35 % taċ-ċittadini li jaħsbu li l-isforzi tal-gvern tagħhom biex jiġġieled il-korruzzjoni huma effettivi. Bl-istess mod, il-biċċa l-kbira tal-kumpaniji Ewropej (65 %) iqisu li l-problema tal-korruzzjoni hija mifruxa f'pajjiżhom u madwar nofshom (53 %) biss jaħsbu li huwa probabbli li persuni jew negozji korrotti f'pajjiżhom jinqabdu jew jiġu rrapportati lill-pulizija jew lill-prosekuturi.

Tishih tal-qafas strategiku u legali għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni u l-kapaċità tal-istituzzjonijiet

⁵⁸ 8 Stat Membru huma fost l-ewwel 20, bħal fis-sena preċedenti. Tliet Stati Membri (id-Danimarka, il-Finlandja, u l-Iżvezja) għandhom punteġġ ta' 80/100 jew ogħla fuq l-indiċi, filwaqt li oħrajn (il-Lussemburgu, in-Netherlands, il-Ġermanja, l-Estonja u l-Irlanda) għandhom punteġġ ta' 70/100.

⁵⁹ Punteġġi taħt il-50 jistgħu jiġu osservati f'Malta (49), fis-Slovakkja (48), fil-Kroazja (47), fir-Rumanija (45), fil-Bulgarija (40), u fl-Ungerija (40).

⁶⁰ Punteġġi taħt il-50 jistgħu jiġu osservati fil-Montenegro (46), fil-Maċedonja ta' Fuq (40), fl-Albanija (39), u fis-Serbja (33).

L-importanza li jinżammu politiki effettivi u kkoordinati kontra l-korruzzjoni hija rikonoxxuta fid-dritt internazzjonali⁶¹. L-istrategiji nazzjonali jgħinu lill-Istati Membri jiehdu approċċ komprensiv u koerenti, filwaqt li jintegraw l-isforzi kontra l-korruzzjoni fis-setturi ta' politika rilevanti kollha. Bid-Direttiva kontra l-Korruzzjoni, l-adozzjoni tagħhom se ssir obbligatorja sa Ġunju 2029. Kważi l-Istati Membri kollha u l-pajjiżi tat-tkabbir bħalissa għandhom stabbiliti strategiji nazzjonali kontra l-korruzzjoni u jinsabu fil-proċess li jimplementawhom⁶². L-[Irlanda](#) adottat l-ewwel strategija tagħha kontra l-korruzzjoni, l-[Italja](#) għandha waħda ġdida, u [Spanja](#) għandha l-ewwel Pjan tagħha tal-Istat kontra l-Korruzzjoni.

L-indirizzar tal-korruzzjoni b'mod effettiv jirrikjedi kemm qafas legali b'saħħtu kif ukoll korpi indipendenti biex jinfurzawh. B'mod ġenerali, l-oqfsa legali fl-Istati Membri u fil-pajjiżi tat-tkabbir koperti minn dan ir-Rapport huma żviluppati sew, u qegħdin isiru sforzi jew huma ppjanati sforzi biex jiġu indirizzati lakuni speċifiċi. It-traspożizzjoni tad-Direttiva kontra l-Korruzzjoni fil-leġiżlazzjoni nazzjonali tipprovdi opportunità ulterjuri lill-Istati Membri biex isahħu u jarmonizzaw l-oqfsa legali tagħhom.

Diversi Stati Membri mexxew 'il quddiem riformi tad-dritt kriminali biex isahħu l-ġlieda kontra l-korruzzjoni. Fl-[Iżvezja](#), il-gvern ippropona riformi leġiżlattivi ulterjuri biex jissahħaħ il-qafas tal-ġustizzja kriminali u tittejjeb ir-responsabbiltà għall-korruzzjoni f'konformità mar-rakkomandazzjonijiet internazzjonali. Fi [Spanja](#), ir-reviżjoni tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali bil-ħsieb li l-proċedura kriminali ssir aktar effettiva, qiegħda tiġi diskussa fil-Parlament. Il-[Bulgarija](#) adottat diversi emendi leġiżlattivi biex timplimenta rakkomandazzjonijiet internazzjonali dwar it-tixhim barrani.

F'xi pajjiżi, għad hemm xi nuqqasijiet. Fis-[Slovakkja](#), filwaqt li r-riforma tad-dritt kriminali tal-2024 ġiet aġġustata biex tiżgura l-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-UE u l-Gvern Slovakk impenja ruħu b'mod attiv għal dan il-għan, id-dritt kriminali u r-riformi istituzzjonali tal-2024 għadhom iqajmu tħassib speċifiku kontra l-korruzzjoni u r-riskji identifikati preċedentement għadhom jimmaterjalizzaw. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), ġew adottati emendi għall-Kodiċi Kriminali, li pprezentaw diversi nuqqasijiet meta mqabbla mal-qafas preċedenti, filwaqt li qiegħda tithejja riforma komprensiva.

Diversi Stati Membri qegħdin jiehdu passi biex isahħu l-istituzzjonijiet tagħhom ta' kontra l-korruzzjoni. Fil-[Belġju](#), tressqet proposta leġiżlattiva biex tinholq taqsima ġdida b'riżorsi allokatu fi hdan l-uffiċċju tal-prosekutur federali għall-investigazzjoni ta' reati finanzjarji u ekonomiċi serji fil-Parlament. F'[Ċipru](#), l-Awtorità Indipendenti kontra l-Korruzzjoni ssahħet bl-adozzjoni ta' leġiżlazzjoni ġdida dwar ir-reklutaġġ. [Spanja](#) nediet il-proċess leġiżlattiv biex tistabbilixxi l-Awtorità Indipendenti għall-Integrità Pubblika bħala korp ċentrali għall-prevenzjoni, għas-superviżjoni u għall-prosekuzzjoni tal-korruzzjoni. Fil-[Latvja](#), il-kompetenzi tal-Uffiċċju għall-Prevenzjoni u għall-Ġlieda kontra l-Korruzzjoni ssahhew bil-ħsieb li tissahħaħ l-analiżi tar-riskju. Il-[Bulgarija](#) adottat liġi ġdida kontra l-korruzzjoni li tistabbilixxi mill-ġdid il-Kummissjoni kontra l-Korruzzjoni b'garanziji aktar b'saħħithom għall-indipendenza politika tagħha. Fl-[Ungerija](#), leġiżlazzjoni ġdida għandha l-għan li ssahħaħ

⁶¹ Il-partijiet għall-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti kontra l-Korruzzjoni (UNCAC) huma meħtieġa, f'konformità mal-prinċipji fundamentali tas-sistemi legali tagħhom, jiżviluppaw u jimplementaw jew iżommu politiki effettivi u kkoordinati kontra l-korruzzjoni li jippromwovu l-partecipazzjoni tas-soċjetà u jirriflettu l-prinċipji tal-istat tad-dritt, il-ġestjoni xierqa tal-affarijiet pubbliċi u l-proprietà pubblika, l-integrità, it-trasparenza u r-responsabbiltà. L-Istati Membri kollha u l-UE huma partijiet. B'mod partikolari, id-Direttiva (UE) 2026/1021 dwar il-ġlieda kontra l-korruzzjoni tirrikjedi li l-Istati Membri jkollhom stabbilita strategija nazzjonali kontra l-korruzzjoni sal-1 ta' Ġunju 2029 (l-Artikolu 21).

⁶² Bħalissa 23 Stat Membru għandhom strategiji jew programmi dedikati kontra l-korruzzjoni; kważi l-oħrajn kollha għandhom komponenti kontra l-korruzzjoni fi strategiji u pjanijiet ta' azzjoni nazzjonali oħrajn.

is-setgħat tal-Awtorità tal-Integrità u li tiżgura li jkollha aċċess għad-data neċessarja biex twettaq il-hidma tagħha.

Sabiex jiġu indirizzati każijiet ta' korruzzjoni dejjem aktar kumplessi, l-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi, il-prosekuturi u l-ġudikatura jridu jkunu speċjalizzati biżżejjed u jkollhom riżorsi adegwati. Fi [Spanja](#), inholqu karigi ġudizzjarji u tal-prosekuzzjoni ġodda biex jissahħa it-trattament ta' każijiet ta' korruzzjoni. F'[Malta](#), il-Pulizija u l-Avukat Ġenerali ziedu ulterjorment ir-riżorsi umani tagħhom, filwaqt li l-kapaċità tal-Kummissjoni Permanenti kontra l-Korruzzjoni li tikkontribwixxi b'mod effettiv għall-investigazzjoni u għall-prosekuzzjoni ta' każijiet ta' korruzzjoni għadha limitata. Għad fadal xi sfidi fi ftit Stati Membri. Fl-[Irlanda](#), għad hemm sfidi ta' riżorsi għall-investigazzjoni u għall-prosekuzzjoni ta' reati ta' korruzzjoni. Fl-[Awstrija](#), l-obbligi ta' rapportar u r-regoli l-ġodda dwar is-sekwestru ta' apparati elettronici jitqiesu bħala piż fuq is-servizzi tal-prosekuzzjoni.

Il-kooperazzjoni mill-qrib bejn l-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi u aġenziji oħrajn⁶³, kif ukoll l-aċċess għall-bażijiet tad-data tal-informazzjoni u l-interkonnnessjoni bejniethom, huma kruċjali għal għieda effiċjenti kontra l-korruzzjoni. Fl-[Irlanda](#), il-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet responsabbli tiffunzjona tajjeb. Fil-[Finlandja](#), l-Uffiċċju Nazzjonali tal-Investigazzjoni, l-Awtorità tat-Taxxa u l-Awtorità tal-Kompetizzjoni u tal-Konsumatur saħħew il-kooperazzjoni tagħhom fil-qasam tal-prevenzjoni tal-korruzzjoni.

Il-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet nazzjonali u l-UPPE hija rrapportata li hija b'mod ġenerali waħda tajba fl-Istati Membri parteċipanti. Barra minn hekk, l-UPPE issa huwa kompletament operazzjonali fil-[Polonja](#) u fl-[Iżvezja](#) biex jinvestiga u jipprosegwixxi reati li jaffettwaw l-interessi finanzjarji tal-Unjoni. Fid-29 ta' Mejju 2026, l-[Ungerija](#) nnotifikat l-intenzjoni tagħha li tipparteċipa fil-kooperazzjoni msaħħa dwar l-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew (UPPE) [u l-Kummissjoni sussegwentement adottat deċiżjoni li tikkonferma l-parteeipazzjoni tal-Ungerija].

Fl-[Irlanda](#), il-Programm tal-2025 għall-Gvern jinkludi impenn li l-pajjiż jaderixxi mal-UPPE.

Fl-[Albanija](#), il-qafas istituzzjonali għall-prevenzjoni tal-korruzzjoni tjeib iżda l-koordinazzjoni bejn l-istituzzjonijiet inkarigati mill-korruzzjoni u mill-infurzar tal-liġi għadha dgħajfa. Fil-[Montenegro](#), żdiedu l-effettività u l-koordinazzjoni tal-istituzzjonijiet tal-infurzar tal-liġi fil-qasam tal-korruzzjoni. Fis-[Serbja](#), hemm tħassib dwar l-ostakli u t-tentattivi ta' influwenza indebita fuq il-funzjonament effettiv tal-Uffiċċju tal-Prosekutur għall-Kriminalità Organizzata.

Tnehhija tal-ostakli għall-investigazzjonijiet kriminali u għall-prosekuzzjonijiet u titjib tar-rekord ta' korruzzjoni fil-livelli għolja

L-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni effettivi tal-korruzzjoni huma essenzjali biex tiġi żgurata r-responsabbiltà u tinżamm il-fiduċja pubblika fl-istat tad-dritt. Skont l-Ewrobarometru Speċjali dwar l-attitudnijiet taċ-ċittadini lejn il-korruzzjoni, madwar żewġ terzi tal-Ewropej (69 %) jemmnu li l-każijiet ta' korruzzjoni fil-livelli għolja ma jingħatawx segwitu suffiċjenti. L-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni effettivi tal-korruzzjoni jistgħu jiġu mxejjla minn nuqqasijiet legali, bħal proċeduri mhux ċari jew ta' piż biex jitneħħew l-immunitajiet jew perjodi ta' preskrizzjoni ta' żmien qasir. Dawn l-ostakli huma partikolarment problematiċi għal każijiet kumplessi ta' korruzzjoni, fejn jistgħu jwasslu għal dewmien u jimminaw l-infurzar effettiv.

Diversi Stati Membri saħħew l-isforzi biex jiżguraw investigazzjoni u prosekuzzjoni aktar effettivi ta' reati ta' korruzzjoni, inkluż bl-allokazzjoni ta' riżorsi addizzjonali. Fi [Franza](#), l-

⁶³ Bħall-unitajiet tal-intelligence finanzjarja u tat-taxxa, tal-awditjar, tal-kompetizzjoni u awtoritajiet amministrattivi oħrajn.

isforzi ta' prosekuzzjoni tal-korruzzjoni qeghdin jissahhu, inkluż f'każijiet ta' livell għoli, u qeghdin jiġu allokati riżorsi umani addizzjonali lill-awtoritajiet tal-investigazzjoni, u hemm stabbiliti għodod legiżlattivi godda. Ir-riżorsi umani fis-servizzi li jahdmu kontra l-korruzzjoni żdiedu b'mod sinifikanti fil-[Lussemburgu](#). Fil-[Kroazja](#), ġew riveduti diversi liġijiet, inkluża l-Liġi dwar l-Uffiċċju għat-Trażzin tal-Korruzzjoni u tal-Kriminalità Organizzata, u ġew introdotti bidliet istituzzjonali biex tinkiseb effiċjenza akbar fl-investigazzjonijiet u fil-prosekuzzjonijiet tal-korruzzjoni.

Fi Stati Membri oħrajn, hemm xi ostakli għall-investigazzjonijiet u għall-prosekuzzjonijiet effettivi tal-korruzzjoni, b'mod partikolari fir-rigward ta' każijiet ta' livell għoli. F'[Malta](#), infethu investigazzjonijiet u prosekuzzjonijiet godda u għadhom qeghdin ikomplu l-isforzi biex tiżdied il-kapaċità investigattiva, filwaqt li għad irid jinkiseb rekord robust tas-sentenzi finali f'każijiet ta' korruzzjoni. Fir-[Rumanija](#), ir-rekord fil-prosekuzzjoni kemm tal-korruzzjoni fil-livelli baxxi kif ukoll dik fil-livelli għolja nżamm, filwaqt li l-qrati inferjuri komplew jagħlqu kawżi ta' korruzzjoni u jannullaw kundanni, inkluż f'dawk ta' livelli għoljin, wara sentenzi mill-Qorti Superjuri tal-Kassazzjoni u tal-Ġustizzja dwar l-istatut ta' limitazzjonijiet. Il-[Bulgarija](#) u l-[Ungerija](#) għad iridu juru rekord sod ta' investigazzjonijiet, prosekuzzjonijiet u kundanni finali f'korruzzjoni fil-livelli għolja. Fis-[Slovakkja](#), il-kapaċità ta' identifikazzjoni, investigazzjoni u prosekuzzjoni tal-korruzzjoni fil-livelli għolja ddeterjorat ulterjorment, bl-identifikazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' każijiet ta' korruzzjoni jaraw tnaqqis qawwi fl-għadd tagħhom.

Fl-[Albanija](#), l-Istruttura Speċjali Kontra l-Korruzzjoni (SPAK) kompliet tagħti riżultati pożittivi fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni fil-livelli għolja u fil-bini ta' rekord sod ta' investigazzjonijiet, prosekuzzjonijiet u kundanni. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), minkejja l-isforzi reċenti b'rabta mal-investigazzjoni u mal-prosekuzzjoni tal-korruzzjoni, id-dewmien fil-proċedimenti tal-qorti, il-kundanni finali mhux frekwenti, u r-riżorsi limitati jkomplu jimpedixxu l-iżvilupp ta' rekord b'saħħtu ta' każijiet ta' korruzzjoni fil-livelli għolja. Fil-[Montenegro](#), żdied l-għadd ta' deċiżjonijiet u kundanni finali f'każijiet ta' korruzzjoni fil-livelli għolja. Fis-[Serbja](#), għad hemm sfidi fl-istabbiliment ta' rekord robust ta' investigazzjonijiet, akkużi u kundanni finali f'każijiet ta' korruzzjoni fil-livelli għolja.

Ġlieda kontra l-korruzzjoni bħala faċilitatur tal-kriminalità organizzata

Il-kriminalità organizzata tisfrutta l-korruzzjoni biex tavvanza l-għanijiet tagħha, u b'hekk timmina kemm l-istituzzjonijiet pubbliċi kif ukoll dawk privati. Il-ġlieda kontra r-riskji ta' infiltrazzjoni jew eżerċizzju ta' influwenza mhux xierqa min-naħa tal-kriminalità organizzata fuq is-settur pubbliku tibqa' prijorità ewlenija għal bosta Stati Membri. Fl-[Lżveżja](#), it-theddida dejjem akbar ta' infiltrazzjoni fis-servizzi pubbliċi permezz ta' prattiki korrotti min-naħa tal-kriminalità organizzata wasslet għall-adozzjoni ta' għadd ta' miżuri, inklużi obbligi godda għall-muniċipalitajiet u għar-regjuni biex jipproteġu lill-politiċi mit-theddid u mill-vjolenza. Fin-[Netherlands](#), il-ġlieda kontra l-korruzzjoni marbuta mal-kriminalità organizzata għadha prijorità importanti, u f'Marzu 2026 ġiet ippubblikata valutazzjoni tar-riskju nazzjonali dwar ir-riskji ta' korruzzjoni marbuta mal-kriminalità organizzata sovversiva. Fi [Franza](#), qiegħda tiġi implimentata liġi li introduċiet diversi miżuri li għandhom l-għan li jsaħhu l-ġlieda kontra l-korruzzjoni meta tkun marbuta mal-kriminalità organizzata.

Tishih tal-qafas ta' prevenzjoni tal-korruzzjoni u ta' integrità

Il-prevenzjoni tal-korruzzjoni tibda b'istituzzjonijiet b'saħħithom li joperaw b'integrità, trasparenza u responsabbiltà. F'dan il-kuntest, it-tishih tat-trasparenza, tal-etika u tal-integrità fl-awtoritajiet pubbliċi huwa essenzjali għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni, flimkien ma' miżuri mmirati dwar il-kunflitti ta' interess, il-lobbjar u r-revolving doors.

- *Prevenzjoni tal-kunflitti ta' interess*

Il-kunflitti ta' interess jinholqu meta uffiċjal pubbliku jkollu interess privat jew professjonali li jista' jinterferixxi mat-twettiq imparzjali u oġġettiv ta' dmirijietu. Sabiex jiġu pprevenuti tali sitwazzjonijiet, il-biċċa l-kbira tal-Istati Membri għandhom miżuri stabbiliti li jkopru firxa wiesgħa ta' uffiċjali pubbliċi eletti u mahturin. F'xi Stati Membri, il-qafas ta' integrità ġie kkomplementat b'kodiċijiet ta' kondotta⁶⁴ u miżuri għall-prevenzjoni ta' kunflitti ta' interess. F'[Ċipru](#), qieghda tithejja strategija komprensiva għall-integrità tal-persuni fdati b'funzjonijiet eżekuttivi tal-ogħla livell. Fis-[Slovakkja](#), f'Awwissu 2025 ġie adottat Kodiċi ta' Kondotta għall-persuni b'funzjonijiet tal-ogħla livell. Fi [Spanja](#), thejjiet leġiżlazzjoni biex issaħħaħ il-Kunsill għat-Trasparenza u l-Governanza Tajba u biex tistabbilixxi reġim komprensiv għall-prevenzjoni ta' kunflitti ta' interess fis-settur pubbliku. Fil-[Bulgarija](#), ittiehdu miżuri ulterjuri biex tissaħħaħ l-integrità fil-pulizija u fil-ġudikatura, inklużi kodiċijiet tal-etika riveduti. Fir-rigward tal-pajjiżi tat-tkabbir, fl-[Albanija](#), ġiet riveduta l-leġiżlazzjoni dwar il-kunflitti ta' interess biex tiġi allinjata mal-istandards Ewropej u mal-acquis tal-UE.

Sadanittant, għad hemm nuqqasijiet f'xi Stati Membri peress li r-regoli dwar il-kunflitti ta' interess ma humiex kompluti jew ir-riformi waqfu. Fiċ-[Ċekja](#), wara li l-Qorti Kostituzzjonali ddikjarat emendi għal-leġiżlazzjoni dwar il-kunflitti ta' interess mhux kostituzzjonali għal raġunijiet proċedurali, ma ttiehed l-ebda pass biex terġa' tinbeda r-reviżjoni ta' din il-leġiżlazzjoni. F'[Malta](#), hemm stabbiliti miżuri biex jiġu pprevenuti u ġestiti l-kunflitti ta' interess fl-amministrazzjoni pubblika, iżda l-partijiet ikkonċernati jqisu li ma għandhomx mekkaniżmi ta' verifika suffiċjenti. Fl-[Irlanda](#), l-"Ethics Reform Bill" għadu qieghed jithejja. Fl-[Italja](#), għadu pendent abbozz ta' liġi dwar il-kunflitti ta' interess.

- *Lobbjar u revolving doors*

Il-lobbjar jista' jkollu rwol leġittimu fl-iżvilupp tal-politika billi jikkontribwixxi b'għarfien espert u perspettivi għat-teħid tad-deċiżjonijiet pubbliċi. Sabiex tiġi żgurata r-responsabbiltà, jiġi appoġġat it-teħid tad-deċiżjonijiet inklużiv, u tiġi pprevenuta influwenza mhux xierqa jew mohbija, dan irid ikun akkumpanjat minn salvagwardji b'saħħithom ta' trasparenza u integrità⁶⁵.

L-iżviluppi f'dawn l-oqsma komplew, hekk kif xi Stati Membri rrivedew ir-regoli tagħhom dwar it-trasparenza tal-lobbjar, stabbilew jew estendew ir-registri tat-trasparenza u qegħdin ihejju leġiżlazzjoni ġdida. Fiċ-[Ċekja](#), l-implimentazzjoni tal-leġiżlazzjoni dwar il-lobbjar, li daħlet fis-seħħ f'Lulju 2025 u tinkludi registru tat-trasparenza, tinsab fit-triq it-tajba. Fil-[Lussemburgu](#), ir-regoli dwar il-lobbjar li jestendu l-obbligu li tiġi rreġistrata laqgħa għall-Membri tal-Parlament saru applikabbli f'Settembru 2025. Fil-[Portugall](#), ġiet adottata liġi ġdida dwar il-lobbjar, filwaqt li għad irid jiġi stabbilit registru tal-lobbjar. Fl-[Iżvezja](#), ġiet adottata leġiżlazzjoni li tipprevedi obbligu għal-lobbisti biex jirreġistraw u jiżvelaw il-kuntatti tagħhom ma' daww li jiehdu d-deċiżjonijiet politiċi. Fir-[Rumanija](#), ġew introdotti regoli ġodda dwar il-lobbjar għall-Membri tal-Parlament.

F'xi Stati Membri, in-nuqqas ta' regoli komprensivi dwar il-lobbjar, jew nuqqasijiet fl-infurzar tar-regoli eżistenti, jitqies bħala qasam ewlieni għat-titjib. Fi [Franza](#), ir-reqwiżiti ta' divulgazzjoni jkomplu japplikaw għal-lobbisti biss u mhux għall-uffiċjali fl-ogħla livell eżekuttiv. Fil-[Polonja](#), fl-[Awstrija](#), fil-[Belġju](#), fid-[Danimarca](#) u f'[Malta](#), ma kien hemm l-ebda

⁶⁴ Ara l-Kunsill tal-Ewropa, Recommendation Rec (2000)10 on codes of conduct for public officials.

⁶⁵ F'Diċembru 2023, il-Kummissjoni pproponiet Direttiva dwar ir-rappreżentazzjoni tal-interessi mwettqa f'isem pajjiżi terzi biex jiġu stabbiliti standards għoljin ta' trasparenza u responsabbiltà fis-suq intern għall-attivitajiet ta' rappreżentazzjoni tal-interessi, inkluż il-lobbjar, meta jkun għajin minn gvernijiet ta' pajjiżi terzi u biex jiġi ffaċilitat il-forniment ta' tali attivitajiet madwar l-Istati Membri (C/2023/8626).

pass ulterjuri biex jissahħu r-regoli dwar il-lobbjar. Fi [Spanja](#), l-abbozz ta' liġi biex jiġi rregolat il-lobbjar għadu jistenna l-adozzjoni parlamentari. Fil-[Kroazja](#), ir-riżorsi għas-sorveljanza tal-lobbjar żdiedu, iżda għad hemm sfidi, inkluż dwar l-informazzjoni tar-registru tal-lobbjar. Fil-[Greċja](#), filwaqt li l-miżuri ta' implimentazzjoni u l-attivitajiet ta' sensibilizzazzjoni għadhom għaddejjin, ma ġie introdott l-ebda tibdil leġiżlattiv fir-rigward tad-definizzjoni ta' lobbisti u l-għadd ta' lobbisti rreġistrati baqa' baxx. F'[Ċipru](#), il-monitoraġġ tal-liġi dwar il-lobbjar qiegħed jissahħa. Filwaqt li ttiehdu passi inizjali fit-tnejja ta' abbozz ta' liġi, il-lobbjar għadu mhux rregolat fis-[Slovakkja](#).

Ir-regoli li jirregolaw ir-“revolving doors” bejn ir-rwol tas-settur pubbliku u dak privat jibqgħu qasam ewlieni ta' fokus. Diversi Stati Membri qegħdin jikkunsidraw restrizzjonijiet aktar stretti ta' wara l-impjeg u perjodi itwal ta' prekluzjoni biex isahħu l-infurzar u jnaqqsu r-riskji ta' kunflitti ta' interess. Fin-[Netherlands](#), daħlu fis-seħh regoli riveduti dwar ir-revolving doors għall-ministri u għas-segretarji tal-Istat u dawn qegħdin jiġu applikati. F'[Ċipru](#), għaddejjin inizjattivi biex jiġu estiżi l-kategoriji ta' persuni soġġetti għal sorveljanza wara l-impjeg. Fir-[Rumanija](#), ġiet adottata leġiżlazzjoni ġdida dwar ir-revolving doors, inklużi r-restrizzjonijiet ta' qabel u ta' wara l-impjeg fuq firxa wiesgħa ta' uffiċjali pubbliċi, u qiegħed jiġi implimentat Kodiċi ġdid ta' Etika għall-gvern. Fi Stati Membri oħrajn, ma sarx progress fid-diskussjonijiet. Fi-[Ċekja](#), tkompli l-ħidma teknika fuq revizzjoni futura possibbli tar-regoli dwar ir-revolving doors. Fl-[Iżvezja](#), ma kien hemm l-ebda proposta biex jinbidlu r-regoli dwar ir-revolving doors, u ma hemm l-ebda pjan biex jiġu introdotti regoli dwar ir-“revolving doors” għall-ministri fid-[Danimarka](#).

- Divulgazzjoni tal-assi u tal-interessi

Dikjarazzjonijiet tal-assi u tal-interessi mill-uffiċjali pubbliċi jsahħu t-trasparenza u r-responsabbiltà u jgħinu biex jippromwovu l-integrità u jipprevjenu l-korruzzjoni. Sistemi effettivi ta' divulgazzjoni u ta' verifika jistgħu jiffaċilitaw l-identifikazzjoni ta' kunflitti ta' interess, inkompatibbiltajiet u korruzzjoni. Madankollu, l-Istati Membri jvarjaw fil-kamp ta' applikazzjoni, fit-trasparenza, fl-aċċessibbiltà, fil-verifika u fl-infurzar ta' tali divulgazzjonijiet.

F'xi Stati Membri qegħdin isehħu żviluppi pożittivi. In-[Netherlands](#) hargu gwida aġġornata dwar ir-reġim tad-dikjarazzjoni tal-assi u tal-interessi tal-ministri u tas-segretarji tal-Istat. Fil-[Kroazja](#) u fil-[Greċja](#), ittiehdu passi biex jiġu ddiġitalizzati s-sistemi tad-dikjarazzjoni tal-assi.

Fi Stati Membri oħrajn, għad hemm sfidi. Fi [Spanja](#), ir-riforma tar-Regoli ta' Proċedura tal-Parlament biex jissahħu l-penali għan-nuqqas ta' sottomissjoni ta' dikjarazzjonijiet tal-assi jew għall-ghoti ta' informazzjoni falza jew mhux kompluta għadha ma twettqitx. Fil-[Polonja](#), il-bieċa l-kbira tad-dikjarazzjonijiet tal-assi tal-uffiċjali tal-Gvern u tal-membri tal-Parlament għadhom jimtlew bl-idejn u f'varjetà ta' formati, li l-Gvern habbar li issa se jindirizza bħala prijarità, inkluż il-ħolqien ta' sistema online standardizzata. F'[Malta](#), riforma tas-sistema ta' dikjarazzjoni tal-assi u tal-interessi għall-Membri tal-Parlament u tal-Ministri għadha pendenti. Filwaqt li l-Entità tat-Trasparenza hija kompletament operazzjonali u ssahħet fil-[Portugall](#), qiegħda tiffaċċja xogħol b'lura fil-verifika tad-dikjarazzjonijiet tal-assi wara żieda f'daqqa ta' sottomissjonijiet wara l-elezzjonijiet reċenti. Fir-[Rumanija](#), bhalissa qiegħda tiġi diskussa proposta leġiżlattiva wiesgħa dwar id-dikjarazzjonijiet tal-assi sottomessa mill-Aġenzija Nazzjonali tal-Integrità. Fis-[Serbja](#), għad hemm nuqqasijiet fir-rigward tal-verifika u tal-infurzar tad-dikjarazzjonijiet tal-assi u tal-kunflitti ta' interess.

- Protezzjoni tal-informaturi u rapportar tal-korruzzjoni

L-informaturi għandhom rwol vitali biex jgħinu biex jinkixfu l-korruzzjoni u għemil hażin ieħor li altrimenti jistgħu jibqgħu moħbijin. Għalhekk huwa importanti li jiġi żgurat li huma

jkunu jistgħu jirrapportaw b'mod sikur u mingħajr biża' ta' ritaljazzjoni. L-Istati Membri kollha ttrasponew id-dispożizzjonijiet ewlenin tad-Direttiva tal-UE dwar il-protezzjoni tal-informaturi, u l-biċċa l-kbira estendew il-protezzjoni lil hinn mid-dritt tal-Unjoni biex ikopru oqsma addizzjonali. Madankollu, għad hemm lakuni f'xi Stati Membri fir-rigward tal-kamp ta' applikazzjoni, tal-kundizzjonijiet għall-protezzjoni u tal-protezzjoni kontra r-ritaljazzjoni⁶⁶. Id-Direttiva Kontra l-Korruzzjoni tirrikjedi li l-protezzjoni tal-informaturi tapplika għall-persuni li jirrapportaw reati ta' korruzzjoni.

L-informaturi jagħmlu użu dejjem akbar mill-kanali ta' rapportar disponibbli f'diversi Stati Membri, u dan juri li sistema ta' protezzjoni effettiva tista' thegġegħ ir-rapportar. Hafna Stati Membri qegħdin jiehdu wkoll miżuri biex iżidu s-sensibilizzazzjoni u jemendaw ir-regoli biex isahħu l-qafas fejn mehtiegħ. Fid-[Danimarka](#), fil-[Litwanja](#), u fis-[Slovenja](#), l-għadd ta' rapporti dwar l-iżvelar ta' informazzjoni protetta qiegħed ikompli jiżdied, u l-awtoritajiet jirrapportaw li l-implimentazzjoni tar-regoli dwar l-iżvelar ta' informazzjoni protetta qiegħda fit-triq it-tajba. Fir-[Rumanija](#), qiegħda tiġi żviluppata sistema tal-IT biex tirċievi u tiġġestixxi r-rapporti tal-informaturi, bl-għan li jiżdiedu l-effiċjenza u l-fluss tax-xogħol fil-qasam tal-komunikazzjoni. Fi [Spanja](#), bdiet topera awtorità indipendenti inkarigata mill-protezzjoni tal-informaturi. Fl-[Irlanda](#), ir-rieżami statutorju tal-Att dwar id-Divulgazzjonijiet Protetti jibda fl-2026, b'konsultazzjoni pubblika biex tingabar evidenza dwar l-esperjenza tal-informaturi.

Madankollu, għad hemm ostakli fil-prattika fir-rigward tar-rapportar ta' każijiet ta' korruzzjoni. Skont l-Ewrobarometru Speċjali dwar l-attitudnijiet taċ-ċittadini lejn il-korruzzjoni, 31 % tal-Ewropej jaħsbu li dawk li jirrapportaw każ ta' korruzzjoni ma humiex protetti minn ritaljazzjoni u 29 % tal-Ewropej jemmnu li l-każijiet ta' korruzzjoni ma jiġux irrapportati minħabba li ma jingħatax segwitu għar-rapportar u ma jiġux ikkastigati. Biex tingheleb ir-reżistenza, l-Istati Membri qegħdin jintroduċu għodod ta' sensibilizzazzjoni u gwida. Pereżempju, fir-[Rumanija](#), saru sessjonijiet ta' taħriġ għal entitajiet pubbliċi u privati li jkopru kemm meżzi ta' rapportar interni kif ukoll esterni.

- *Finanzjament tal-partiti politiċi u tal-kampanji politiċi*

It-trasparenza fil-finanzjament tal-partiti politiċi hija essenzjali għall-protezzjoni tal-integrità tal-proċessi demokratiċi, għall-prevenzjoni ta' influwenza indebita u għall-iżgurar tar-responsabbiltà demokratika⁶⁷.

Diversi Stati Membri adottaw jew qegħdin jikkunsidraw riformi biex iżidu t-trasparenza u s-sorveljanza. Fl-[Estonja](#), daħlet fis-sehħ riforma tal-qafas ta' finanzjament tal-partiti politiċi. Fl-[Iżvezja](#), il-leġiżlazzjoni adottata reċentement issahħaħ ir-regoli dwar il-finanzjament tal-partiti politiċi, u tallinjahom ma' standards u rakkomandazzjonijiet internazzjonali. Il-kompetenza l-għdida tal-Qorti tal-Awditjar fl-awditjar tar-rapporti finanzjarji tal-partiti politiċi żiedet it-trasparenza u r-responsabbiltà tal-finanzjament tal-partiti fl-[Awstrija](#). Filwaqt li għad trid titlesta riforma usa' tar-regoli dwar il-finanzjament privat tal-partiti politiċi fid-[Danimarka](#), ġew adottati regoli godda biex jiġu pprojbti d-donazzjonijiet minn barra għall-partiti politiċi. Fil-[Lussemburgu](#), ġew adottati regoli godda biex jissahħaħ il-kontroll fuq l-użu tar-riżorsi finanzjarji mill-gruppi politiċi u mill-Membri indipendenti fil-Parlament.

Fl-[Albanija](#), ġie stabbilit Kumitat Parlamentari Speċjali biex jaħdem fuq ir-riforma elettorali, inklużi r-reviżjonijiet tal-qafas legali dwar il-finanzjament tal-partiti politiċi. Fil-[Montenegro](#), il-qafas legali li jirregola l-finanzjament tal-partiti politiċi għad irid jiġi allinjat mar-

⁶⁶ Ara r-Rapport tal-Kummissjoni dwar l-implimentazzjoni u l-applikazzjoni tad-Direttiva (UE) 2019/1937 tat-3 ta' Lulju 2024.

⁶⁷ Ara wkoll ir-Rakkomandazzjoni (UE) tat-12 ta' Diċembru 2023 dwar proċessi elettorali inklużivi u reżiljenti fl-Unjoni u t-tishih tan-natura Ewropea u t-tmexxija effiċjenti tal-elezzjonijiet tal-Parlament Ewropew.

rakkomandazzjonijiet tal-OSKE/ODIHR u tal-GRECO biex jiżdiedu t-trasparenza u l-kontroll tal-infiq tal-partiti politiċi. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), is-sorveljanza effettiva tal-finanzjament tal-kampanji u tal-partiti politiċi għadha affettwata minn leġiżlazzjoni inadegwata u nuqqas ta' riżorsi.

Glieda kontra l-korruzzjoni f'oqsma b'riskju għoli

Filwaqt li l-korruzzjoni tista' taffettwa l-oqsma kollha tal-ħajja pubblika, ċerti setturi huma partikolarment esposti minħabba l-iskala tal-infiq pubbliku, il-komplessità tat-teħid tad-deċiżjonijiet jew is-setgħat diskrezzjonali involuti. L-akkwist pubbliku, il-kura tas-saħħa, l-enerġija, l-ambjent, l-ippjanar urban, u l-konstruzzjoni jibqgħu fost l-oqsma l-aktar vulnerabbli għar-riskji ta' korruzzjoni. Hija meħtieġa wkoll viġilanza msahħa f'oqsma b'żieda rapida fin-nefqa pubblika jew bi proċeduri rapidi, bħall-akkwist pubbliku fil-qasam tad-difiża. Il-Kummissjoni ppubblikat [studju](#) dwar oqsma b'riskju għoli għall-korruzzjoni.

L-Istati Membri qegħdin jiehdu passi biex inaqqsu r-riskji ta' korruzzjoni f'oqsma b'riskju għoli, inkluż fl-akkwist pubbliku. Fl-[Italja](#), l-awtorità nazzjonali kontra l-korruzzjoni nediet portal diġitali li jzid it-trasparenza tal-proċeduri tal-akkwist pubbliku, li jibqa' qasam b'riskju għoli. Fil-[Bulgarija](#), biex tiżdied it-trasparenza tal-akkwist pubbliku, il-Ministeru għall-Finanzi nieda bażi tad-data li tkopri kważi 7 000 offerta attiva għal ammont totali ta' aktar minn EUR 30 biljun. Fil-[Finlandja](#), fi Frar 2026 ġew sottomessi emendi għall-Att dwar l-Akkwist Pubbliku lill-Parlament, li jistabbilixxu raġunijiet godda għall-esklużjoni u jtejbu s-superviżjoni u t-trasparenza. L-Istati Membri introduċew ukoll miżuri ta' mitigazzjoni f'oqsma oħrajn ta' riskju, bħall-[Kroazja](#) bil-Liġi l-ġdida tagħha dwar l-Investimenti Barranin, li tawtorizza kontrolli tal-integrità u tal-kundanni tal-korruzzjoni tal-investituri ta' setturi meġjusa bħala kritiċi.

Fil-[Montenegro](#), il-miżuri li jindirizzaw oqsma ta' riskju fl-akkwist pubbliku ttejbu permezz tal-introduzzjoni ta' għodod ta' e-akkwist, filwaqt li l-monitoraġġ ta' miżuri li jindirizzaw il-korruzzjoni f'oqsma b'riskju għoli huwa mfixxkel minn nuqqas ta' data rilevanti. Fis-[Serbja](#), l-eżenzjonijiet għal-Liġi dwar l-akkwist pubbliku komplew jintużaw b'mod wiesa', u b'hekk ġew evitati s-salvagwardji kontra l-korruzzjoni, u s-sorveljanza għadha dgħajfa.

3.3 Pluraliżmu tal-media u libertà tal-media

Il-libertà u l-pluraliżmu tal-media huma aspetti fundamentali tal-istat tad-dritt, peress li l-media indipendenti tgħin biex tinżamm is-setgħa li jiġi kkunsidrat u jiġi żgurat il-fluss liberu tal-informazzjoni u tal-opinjoni. Il-persjoni politika jew tal-Istat tista' ddgħajjef din il-libertà u tillimita l-aċċess għall-informazzjoni. L-attakki fuq il-ġurnalisti u l-impunità għal tali reati spiss jikkoinċidu ma' tnaqqis usa' fl-istandards tal-istat tad-dritt. Id-dhul fis-seħh tal-EMFA u l-implimentazzjoni tal-leġiżlazzjoni kontra s-SLAPP huma stadji importanti f'dan ir-rigward, peress li jipprovdu salvagwardji msahħa għall-indipendenza tal-media u protezzjoni kontra litigazzjoni abbużiva. L-organizzazzjonijiet tal-libertà tal-media esprimew tħassib dejjem akbar dwar l-istat tal-libertà tal-media, għalkemm is-sitwazzjoni ġenerali fl-UE għadha ġeneralment pożittiva⁶⁸.

Monitoraġġ tar-riskji għal-libertà u għall-pluraliżmu tal-media

⁶⁸ Filwaqt li l-Indiċi Dinji tal-Libertà tal-Istampa ta' Reporters mingħajr fruntieri rreġistra l-anqas punteġġ globali medju mill-bidu tiegħu, ir-reġjun tal-Unjoni Ewropea u tal-Balkani għadu jokkupa l-ewwel post globalment, u tmien Stati Membri tal-UE jokkupaw tmienja mill-ewwel għaxar pożizzjonijiet fl-Indiċi. Ara wkoll Europe Press Freedom Report - On the Tipping Point: Press Freedom 2025.

L-Għodda għall-Monitoraġġ tal-Pluraliżmu tal-Media⁶⁹ tal-2026 tenfasizza riskji persistenti kif ukoll relattivament għodda għall-pluraliżmu tal-media madwar l-UE, speċjalment minhabba l-konċentrazzjoni tas-sjieda tal-media, is-sehem mis-suq dejjem akbar tal-intermedjarji diġitali, u t-tfixkil li qiegħed jevolvi tal-media editorjali fl-era tal-IA. L-Għodda għall-Monitoraġġ issib li l-indipendenza editorjali tibqa' fragli f'xi pajjiżi, filwaqt li s-settur tal-media jkompli jbati ekonomikament, b'għadd dejjem jonqos ta' ġurnalisti, kundizzjonijiet tax-xogħol ħżiena f'xi pajjiżi, u mudelli tan-negozju dgħajfa minkejja tentattivi ta' innovazzjoni. F'diversi pajjiżi, il-media tas-servizz pubbliku għadha qiegħda tiffaccja interferenza politika fil-ħatriet ta' pożizzjonijiet manigerjali u fil-finanzjament.

Tishih tal-funzjonament indipendenti tar-regolaturi tal-media

Ir-regolaturi tal-media nazzjonali indipendenti huma essenzjali għall-protezzjoni tal-pluraliżmu tal-media u jridu jaġixxu b'mod imparzjali u trasparenti. L-Istati Membri kollha għandhom legiżlazzjoni li tistabbilixxi s-setgħat u s-salvagwardji tagħhom għall-indipendenza. Id-[Direttiva dwar is-Servizzi tal-Media Awdjoviziva \(AVMSD\)](#) u l-EMFA jirrikjedu li r-regolaturi jkunu indipendenti mill-gvern, imparzjali, trasparenti u responsabbli, b'rizorsi adegwati, proċeduri ċari għall-ħatra u għat-tkeċċija, u mekkaniżmi effettivi ta' appell.

Il-kompiti, il-kompetenzi u r-rizorsi ta' diversi regolaturi tal-media nazzjonali ġew estiżi jew qegħdin jiżiedu, anke bil-ħsieb li jikkonformaw mal-EMFA u mal-[Att dwar is-Servizzi Diġitali \(DSA\) tal-UE](#). Mill-pubblikazzjoni tar-rapport tal-2025 dwar l-Istat tad-Dritt, f'[Ċipru](#), fid-[Danimarka](#), fl-[Italja](#), fl-[Iżvezja](#) u fil-[Portugall](#), ir-rizorsi finanzjarji tar-regolaturi żiedu, is-sitwazzjoni finanzjarja tagħhom giet stabbilizzata, jew l-awtonomija finanzjarja tagħhom issaħhet. Fl-[Irlanda](#), fil-[Latvja](#) u fil-[Greċja](#), kien hemm żidiet fil-persunal. Ir-regolaturi ngħataw kompiti għodda ta' monitoraġġ jew ta' sorveljanza fid-[Danimarka](#), fil-[Kroazja](#), fl-[Irlanda](#), fil-[Litwanja](#), fil-[Ġermanja](#), fil-[Greċja](#), fil-[Finlandja](#), fi [Franza](#), fl-[Iżvezja](#), fil-[Belġju](#), fl-[Awstrija](#) u f'[Malta](#). F'Ġunju, l-[Ungerija](#) introduċiet riforma li għandha impatt fuq diversi aspetti tar-rwol ta' governanza, ta' finanzjament u ta' superviżjoni tar-regolatur. Ir-riformi għadhom għaddejjin fi [Spanja](#), fil-[Lussemburgu](#), fil-[Polonja](#) u fiċ-[Ċekja](#). Fis-[Slovakkja](#), filwaqt li l-emendi adottati għall-Att dwar is-Servizzi tal-Media espandew il-kompetenzi tar-regolatur tal-media nazzjonali, tqajjem tħassib dwar l-impatt ta' xi emendi pendenti għodda fuq l-indipendenza tar-regolatur.

Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), saru ħatriet tal-membri l-għodda tal-Kunsill tal-Aġenzija għas-Servizzi tal-Media tal-Awdjo u Awdjovizivi, filwaqt li għad hemm tħassib fir-rigward tal-indipendenza finanzjarja tal-Aġenzija.

Żieda fit-trasparenza tas-sjieda tal-media

Id-disponibbiltà pubblika ta' informazzjoni dwar l-istruttura tas-sjieda tal-media tippermetti lill-utenti jaqsmu għidizzji infurmati dwar l-informazzjoni li jikkonsmaw, speċjalment meta s-sjieda tinvolvi kontroll tal-linji editorjali u tat-teħid tad-deċiżjonijiet, jew influwenza sinifikanti fuqhom.

Fi [Franza](#), bażi tad-data nazzjonali preliminari dwar is-sjieda tal-media stabbilita mir-regolatur qiegħda tistenna l-adozzjoni ta' regoli ta' implimentazzjoni. F'[Malta](#), legiżlazzjoni li għadha kif giet adottata tat il-kompitu lir-regolatur li jiżviluppa u jzomm bażi tad-data dwar is-sjieda tal-media. Fis-[Slovenja](#), legiżlazzjoni reċenti tipprevedi l-ħolqien ta' bażi tad-data għodda dwar is-sjieda. Fil-[Bulgarija](#), f'[Ċipru](#), fl-[Irlanda](#), fil-[Litwanja](#), fi [Spanja](#) u fil-[Portugall](#) qed jithejjew riformi, jew ir-riformi qed jistennaw l-adozzjoni. Sakemm jiġi adottat l-abbozz ta'

⁶⁹ Implimentata miċ-Ċentru għall-Pluraliżmu tal-Media u l-Libertà tal-Media.

leġiżlazzjoni, għad hemm sfidi sinifikanti fir-rigward tat-trasparenza tas-sjieda tal-media fiċ-[Ċekja](#).

Fil-[Montenegro](#), it-trasparenza tas-sjieda tal-media tgiebet flimkien ma' thassib dejjem akbar dwar l-influwenza tal-organi tax-xandir li huma proprjetà ta' kumpaniji bbażati fis-Serbja. Fis-[Serbja](#), fi sfond ta' konċentrazzjoni ulterjuri tas-suq tal-media, l-influwenza politika u ekonomika fuq il-media, inkluż fuq il-politika editorjali, hija kawża ta' thassib serju.

Salvagwardja tal-media minn pressjoni politika u influwenza indebita

L-indipendenza tal-media tista' tiġi mminata b'diversi modi, inkluż permezz ta' influwenza u pressjoni politiċi indebiti. Tali sitwazzjonijiet huma koperti mill-EMFA, li jipprovdi qafas biex tiġi ssalvagwardjata l-indipendenza editorjali, biex jiġu llimitati l-eċċessi ta' interferenza politika u biex jinholq qafas trasparenti għall-allokazzjoni tar-riżorsi tal-Istat lill-media. Is-salvagwardji kontra l-politiċizzazzjoni tal-media tas-servizz pubbliku u r-regoli trasparenti dwar l-allokazzjoni tar-reklamar mill-Istat huma żewġ elementi fundamentali ta' dan il-qafas.

Żgurar ta' reklamar mill-Istat trasparenti u ġust

Ir-reklamar mill-Istat jinkludi kwalunkwe użu tal-baġit tal-Istat, mill-awtoritajiet pubbliċi jew mill-entitajiet fil-livelli kollha, għar-reklamar u għall-kampanji. Jekk tali riżorsi jiġu allokati b'mod mhux trasparenti jew ingust, dawn jistgħu jintużaw bħala lievi għall-influwenza politika. L-EMFA jindirizza din il-kwistjoni billi jistabbilixxi rekwiżiti għall-kriterji u għall-proċeduri tal-allokazzjoni u billi jobbliga lill-awtoritajiet pubbliċi jiddivulgaw l-ammonti mħallsa kull sena lill-fornituri tas-servizzi tal-media⁷⁰.

Mill-pubblikazzjoni tar-Rapport tal-2025, giet adottata leġiżlazzjoni biex tindirizza speċifikament il-kwistjoni tar-reklamar mill-Istat fil-[Kroazja](#), fis-[Slovakkja](#), fil-[Greċja](#), f'[Malta](#), fil-[Latvja](#) u fis-[Slovenja](#). L-abbozz ta' leġiżlazzjoni biex tiġi rregolata l-kwistjoni qiegħed jithejja fil-[Bulgarija](#), f'[Ċipru](#), fl-[Irlanda](#), fi [Spanja](#), fiċ-[Ċekja](#) u fil-[Portugall](#). It-trasparenza u l-ekwità fid-distribuzzjoni tar-reklamar mill-Istat lill-organi tax-xandir għadhom ma ġewx indirizzati fl-[Ungerija](#). Fir-[Rumanija](#), ċerti Prattiki relatati mal-finanzjament tal-media privata mill-partiti politiċi u mill-awtoritajiet tal-Istat għadhom problema.

Għaddejjin sforzi fil-[Maċedonja ta' Fuq](#) biex jiġi mmodernizzat ix-Xandar tas-Servizz Pubbliku, għalkemm għad hemm sfidi minhabba awtonomija amministrattiva limitata u finanzjament irregolari. Fl-[Albanija](#), għad hemm nuqqasijiet f'termini ta' allokazzjoni ġusta tar-reklamar mill-Istat u riżorsi oħrajn tal-Istat.

Salvagwardja tal-funzjonament indipendenti tal-media tas-servizz pubbliku

Kull Stat Membru huwa responsabbli għall-finanzjament tal-media tas-servizz pubbliku tiegħu b'rispett shiħ għar-regoli tal-UE dwar il-kummerċ u l-kompetizzjoni⁷¹. Meta jiffunzjonaw bl-aħjar mod, il-fornituri tal-media tas-servizz pubbliku jiżguraw li ċ-ċittadini u n-negozji jkollhom aċċess għal offerta ta' kontenut diversifikat, inkluża informazzjoni ta' kwalità. Konsegwentement, l-EMFA jistabbilixxi sett ta' salvagwardji għall-funzjonament indipendenti tal-fornituri tal-media tas-servizz pubbliku, jiġifieri riżorsi finanzjarji adegwati, sostenibbli u prevedibbli u trasparenza fil-ħatra u fis-sensja tal-manigment.

F'ħafna pajjiżi ġew adottati jew implimentati riformi varji u diversi li għandhom l-għan li jsaħħu l-indipendenza tax-xandara tas-servizz pubbliku nazzjonali. Dan huwa l-każ fl-[Iżvezja](#)

⁷⁰ L-EMFA u r-Regolament 2024/900 dwar ir-Reklamar Politiku joperaw b'mod parallel. Ir-Regolament dwar ir-Reklamar Politiku jzid it-trasparenza tar-reklamar politiku u jsaħħah id-drittijiet tal-protezzjoni tad-data meta jkun immirat jew imwassal reklamar politiku fil-kamp ta' applikazzjoni tiegħu, inkluż mill-awtoritajiet tal-Istat.

⁷¹ Il-Protokoll Nru 29 tat-Trattati dwar is-sistema tax-xandir pubbliku fl-Istati Membri.

u fil-[Finlandja](#). Id-[Danimarka](#) introduċiet mudell ġdid għall-ħatra tal-bord tar-radju pubbliku. Il-[Ġermanja](#) u l-[Greċja](#) adottaw riformi li għandhom l-għan li jimmodernizzaw l-istruttura tax-xandara tas-servizz pubbliku. [Malta](#) introduċiet salvagwardji godda fir-rigward tal-ħatra tal-uffiċjal kap eżekuttiv tax-xandar pubbliku.

Ir-riformi dwar il-governanza tax-xandara tas-servizz pubbliku għaddejjin jew jinsabu f'diversi stadji ta' thejjiġa fil-[Bulgarija](#), fil-[Kroazja](#), fl-[Irlanda](#), fl-[Italja](#), fis-[Slovenja](#), fl-[Estonja](#), fi [Franza](#), fil-[Polonja](#), fin-[Netherlands](#), fil-[Portugall](#) u f'[Ċipru](#). F'Ġunju, l-[Ungerija](#) adottat riforma wiesgħa. It-tħassib mill-partijiet ikkonċernati jippersisti fis-[Slovakkja](#) fir-rigward tal-liġi ta' Lulju 2024 li xxolji lix-xandar pubbliku u li tistabbilixxi entità ġdida, filwaqt li l-proposti biex jinfethu mill-ġdid il-governanza u l-finanzjament tal-media tas-servizz pubbliku qajmu tħassib fiċ-[Ċekja](#) u fil-[Litwanja](#). Ittiehdu passi inizjali dwar ir-riforma biex jittejjbu l-governanza indipendenti u l-indipendenza editorjali tal-media tas-servizz pubbliku fir-[Rumanija](#).

Fost il-pajjiżi tat-tkabbir, għad hemm tħassib fir-rigward tal-indipendenza jew tal-awtonomija editorjali tax-xandar pubbliku fis-[Serbja](#) u fl-[Albanija](#).

Żgurar tal-aċċess għall-informazzjoni

Id-dritt ta' aċċess għall-informazzjoni mill-awtoritajiet pubbliċi jippermetti lill-ġurnalisti jwettqu l-ħidma investigattiva tagħhom. Huwa wkoll għodda importanti għat-trasparenza u għar-responsabbiltà għas-soċjetà ċivili u għaċ-ċittadini. Ġew adottati riformi legiżlattivi fil-[Litwanja](#) u daħlu fis-seħh fl-[Awstrija](#) u fl-[Estonja](#), filwaqt li r-riformi li jistabbilixxu rekwiżiti godda għall-aċċess għat-talbiet għad-dokumenti qajmu tħassib fost il-partijiet ikkonċernati fil-[Greċja](#). Ir-reġim tal-aċċess għad-dokumenti qiegħed jiġi rieżaminat fil-[Finlandja](#), fid-[Danimarka](#), fil-[Lussemburgu](#) u fin-[Netherlands](#).

Fil-[Montenegro](#), ġew adottati emendi godda għal-Liġi dwar l-Aċċess Liberu għall-*Informazzjoni* f'Diċembru 2025, madankollu għad hemm sfidi fl-infurzar tagħha.

Titjib tas-sikurezza u tal-protezzjoni tal-ġurnalisti u indirizzar tat-tħeddid legali u tal-proċedimenti tal-qorti abbużivi kontra l-parteeċipazzjoni pubblika

L-intimidazzjoni u l-pressjoni jimminaw l-ambjent li fih jaħdmu l-ġurnalisti, u l-iżgurar tal-protezzjoni u tas-sikurezza tagħhom huma essenzjali biex tiġi ssalvagwardjata l-libertà tal-media u ambjent tal-media liberu u pluralistiku. Bil-ħsieb li tittejjeb is-sikurezza tal-ġurnalisti, diversi Stati Membri u pajjiżi tat-tkabbir adottaw Pjanijiet ta' Azzjoni dedikati u ħadu passi biex jistabbilixxu strutturi ta' appoġġ dedikati⁷². Pereżempju, id-[Danimarka](#), il-[Kroazja](#), u l-[Latvja](#) adottaw Pjanijiet ta' Azzjoni, filwaqt li l-[Lussemburgu](#) u l-[Portugall](#) ħadu miżuri skont pjanijiet ta' azzjoni adottati qabel.

Il-[Ġermanja](#) u l-[Greċja](#) stabbilew programmi ta' taħriġ għall-infurzar tal-liġi, jew žiedu l-kapaċità tagħhom. Il-[Bulgarija](#) adottat linji gwida għat-trattament ta' każijiet ta' fastidju online mmirati lejn il-ġurnalisti. Fl-[Italja](#) ġew ippreżentati abbozzi ta' emendi biex jiġu introdotti ċirkostanzi aggravanti speċifiċi għar-reati kontra ġurnalisti professjonali. Ir-riformi biex tittejjeb il-protezzjoni tal-ġurnalisti għadhom pendenti f'[Malta](#) u fis-[Slovakkja](#).

Il-kawżi strateġiċi kontra l-parteeċipazzjoni pubblika (SLAPPs) huma forma partikolari ta' fastidju li għandhom l-għan li johlqu effett dissważiv fuq il-libertà tal-media u l-libertà tal-espressjoni. Mill-pubblikazzjoni tar-Rapport tal-2025, ir-rekwiżiti stabbiliti fil-legiżlazzjoni tal-UE u r-Rakkomandazzjoni dedikata maħruġa mill-Kummissjoni dwar is-SLAPP għenu biex jiġu stimulati passi ulterjuri fil-legiżlazzjoni nazzjonali, peress li giet adottata l-

⁷² F'konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni tas-16 ta' Settembru 2021 dwar is-sikurezza tal-ġurnalisti u ta' professjonisti oħra fil-media.

legiżlazzjoni kontra s-SLAPP fil-[Belġju](#), f'[Ċipru](#), fl-[Estonja](#), fil-[Litwanja](#), fil-[Latvja](#), fil-[Finlandja](#), fi [Franza](#), fil-[Polonja](#), fl-[Iżvezja](#) u fis-[Slovenja](#). Diversi Stati Membri ohrajn għandhom legiżlazzjoni f'diversi stadji ta' thejġija.

Fl-[Albanija](#), komplew il-każijiet ta' theddid verbali u fiżiku, il-kampanja ta' malafama u l-użu ta' SLAPPs immirati lejn il-ġurnalisti. Fil-[Montenegro](#), l-awtoritajiet ikomplu bl-isforzi biex japplikaw politika ta' tolleranza żero għall-vjolenza kontra l-ġurnalisti, filwaqt li jseħħu incidenti iżolati ta' attakki. Fis-[Serbja](#), is-sikurezza tal-ġurnalisti ddeterjorat ulterjorment, b'żieda fil-każijiet ta' attakki fiżiċi, theddid, intimidazzjoni u diskors ta' mibegħda.

3.4 *Kwistjonijiet istituzzjonali ohrajn marbuta mas-sistema ta' kontrokontrolli*

Sistema ta' kontrokontrolli robusta hija pedament tal-istat tad-dritt. Billi tiżgura li l-awtoritajiet pubbliċi jibqgħu soġġetti għal sorveljanza u responsabbiltà effettivi, din tgħin biex tiġi pprevenuta l-koncentrazzjoni tas-setgħa, tissalvagwardja d-drittijiet fundamentali u ssaħħaħ ir-reżiljenza demokratika.

Riformi kostituzzjonali u dibattiti li jaffettwaw is-sistema ta' kontrokontrolli istituzzjonali

F'xi Stati Membri, għaddejjin passi biex tissaħħaħ is-sistema kostituzzjonali ta' kontrokontrolli. Fin-[Netherlands](#), il-Gvern ħabbar proposti biex ikun possibbli li l-imħallfin jirrieżaminaw il-liġijiet kontra d-drittijiet fundamentali “klassiċi” minquxa fil-kostituzzjoni. Fl-[Iżvezja](#), qieghed isir progress fil-ħidma fuq emendi legiżlattivi għall-Kostituzzjoni, bl-għan li jiġi pprovdut qafas biex jiġu indirizzati aħjar il-kriżijiet serji.

Anke meta Stat Membru jeżerċita l-kompetenza nazzjonali tiegħu li jemenda l-kostituzzjoni tiegħu, dan ma jistax jevita l-ħtieġa li jikkonforma mal-prinċipji fundamentali tad-dritt tal-Unjoni. Fis-[Slovakkja](#), ċerti emendi għall-Kostituzzjoni adottati f'Settembru 2025 qegħdin iqajmu tħassib relatat mal-prinċipju tal-primazija tad-dritt tal-Unjoni⁷³.

L-inklużività, il-kwalità u t-trasparenza tal-proċess tat-tfassil tal-liġijiet

L-istat tad-dritt jirrikjedi li l-liġijiet jiġu ppromulgati permezz ta' proċess trasparenti, responsabbli, demokratiku u pluralistiku li jappoġġa ċ-ċertezza legali u l-kwalità legiżlattiva⁷⁴. Diversi Stati Membri qegħdin jiehdu passi biex iġibu l-konsultazzjoni tal-partijiet ikkonċernati fil-proċess legiżlattiv. F'[Ċipru](#), ittiehdu passi sostanzjali biex tissaħħaħ il-partecipazzjoni pubblika fit-tehid tad-deċiżjonijiet, inkluż bl-adozzjoni tal-abbozz ta' liġi dwar l-Inizjattiva Legiżlattiva taċ-Ċittadini, li tagħti s-setgħa liċ-ċittadini jipproponu politiki permezz ta' mekkaniżmu formali. Fil-[Portugall](#), qegħdin jittiehdu passi biex tittejjeb it-trasparenza tat-tfassil tal-liġijiet, hekk kif qegħdin jiġu implimentati miżuri godda mill-Parlament u qieghda tkompli l-ħidma tal-Gvern dwar sistema ta' “impronta legiżlattiva”. Fir-[Rumanija](#), sar xi progress ulterjuri biex jiġi indirizzat l-użu frekwenti ta' ordinanzi ta' emerġenza tal-gvern u konsultazzjonijiet pubbliċi effettivi, filwaqt li għad hemm għadd ta' nuqqasijiet fil-prattika. Fil-[Greċja](#), il-kwalità tal-proċess legiżlattiv turi titjib, iżda għad hemm sfidi, inklużi bidliet legiżlattivi frekwenti.

Madankollu, fi Stati Membri ohrajn, għad hemm nuqqasijiet dwar l-involviment tal-partijiet ikkonċernati fil-proċess legiżlattiv u wrew deterjorament f'ċerti każijiet. Dan jinkludi tħassib dwar l-użu eċċessiv ta' proċeduri ta' emerġenza. Fil-[Bulgarija](#), għad hemm problemi dwar l-

⁷³ Fil-21 ta' Novembru 2025, il-Kummissjoni fethet proċedura ta' ksur billi bagħtet ittra ta' intimazzjoni lis-Slovakkja talli kisret il-prinċipji fundamentali tad-dritt tal-Unjoni, b'mod partikolari l-prinċipji tal-primazija, tal-awtonomija, tal-effettività u tal-applikazzjoni uniformi tad-dritt tal-Unjoni.

⁷⁴ Il-Lista ta' Kontroll agġornata tal-Istat tad-Dritt tal-Kummissjoni ta' Venezja tiddefinixxi standards relatati mal-proċeduri tat-tfassil tal-liġijiet, u tenfasizza pereżempju li l-proċeduri legiżlattivi mħaffa għandhom ikunu limitati għal sitwazzjonijiet jew ċirkostanzi eċċezzjonali.

implimentazzjoni prattika tar-regoli għat-tfassil tal-ligijiet, u għad hemm tħassib fir-rigward tal-kwalità tal-proċess legiżlattiv. Fiċ-[Ċekja](#), il-proċeduri legiżlattivi mhaffa, iċ-ċirkomvenzjoni tal-involvement pubbliku u r-rieżami bejn id-dipartimenti jkomplu jhallu impatt fuq il-kwalità tal-proċess legiżlattiv, u l-partijiet ikkonċernati jqajmu tħassib fir-rigward taċ-ċirkomvenzjoni tal-partecipazzjoni pubblika f'atti ta' importanza sinifikanti. Fis-[Slovakkja](#), il-proċess tat-tfassil tal-ligijiet għadu jqajjem tħassib minhabba konsultazzjoni pubblika insuffiċjenti u involvement tal-partijiet ikkonċernati u użu frekwenti ta' proċeduri rapidi, inkluż għal legiżlazzjoni b'impatt għoli.

Fl-[Albanija](#), għad hemm tħassib fir-rigward tal-kwalità tal-proċess legiżlattiv, inkluża l-applikazzjoni konsistenti ta' tfassil ta' politika bbażat fuq l-evidenza u l-effettività tal-konsultazzjonijiet pubbliċi. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), il-Parlament kompla jimplimenta r-Regoli ta' Proċedura tiegħu u tejjeb l-effiċjenza tiegħu, filwaqt li ġew adottati għadd sinifikanti ta' ligijiet skont proċedura legiżlattiva mqassra. Saru sforzi biex jiġu indirizzati n-nuqqasijiet dwar l-ippjanar tal-politika bbażat fuq l-evidenza. Fis-[Serbja](#), il-qafas legali għall-konsultazzjonijiet pubbliċi u l-infurzar tiegħu ddeterjora, bi standards aktar baxxi u bi tnaqqis fl-għadd ta' konsultazzjonijiet.

Żviluppi sinifikanti dwar il-Qrati Supremi u Kostituzzjonali fis-sistema ta' kontrokontrolli

Bħala atturi ewlenin fis-sistemi ta' kontrokontrolli, il-ġuriżdizzjonijiet kostituzzjonali jikkontribwixxu b'mod sinifikanti għall-applikazzjoni effettiva tad-dritt tal-Unjoni u għall-integrità tal-ordni legali tal-UE. Filwaqt li l-Istati Membri jżommu l-kompetenza fuq l-istabbiliment, il-kompożizzjoni u l-funzjonament ta' dawn il-korpi, huma jridu jeżerċitaw dik il-kompetenza f'konformità mad-dritt tal-Unjoni u mal-valuri Ewropej. Il-Qrati Kostituzzjonali spiss jagħtu wkoll sentenzi li għandhom implikazzjonijiet importanti għas-sistema ġenerali ta' kontrokontrolli.

Fil-[Latvja](#), għaddejjin kunsiderazzjonijiet fir-rigward ta' emendi possibbli tal-Liġi dwar il-Qorti Kostituzzjonali, inklużi miżuri biex tiġi ssalvagwardjata ulterjorment l-indipendenza tal-imħallfin tal-Qorti Kostituzzjonali.

Fir-rigward tal-pajjiżi tat-tkabbir, fil-[Montenegro](#), inhatru żewġ imħallfin fil-Qorti Kostituzzjonali, u dan itejjeb il-funzjonament u l-effiċjenza tagħha, filwaqt li għad trid tinkiseb kompożizzjoni sħiħa.

Ombudspersons, Istituzzjonijiet Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem u awtoritajiet indipendenti oħrajn

Billi jipprovdu sorveljanza u responsabbiltà indipendenti, l-istituzzjonijiet nazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem (NHRIs)⁷⁵, l-Ombudspersons⁷⁶, il-korpi tal-ugwaljanza⁷⁷ u awtoritajiet indipendenti oħrajn għandhom rwol kruċjali fir-rispett tal-istat tad-dritt u fit-tiżi tas-sistema ta' kontrokontrolli. F'xi Stati Membri, għaddejjin sforzi biex jissahħu dawn l-istituzzjonijiet. Fiċ-[Ċekja](#), għaddejja l-implimentazzjoni tal-emendi tal-Att dwar l-Ombudsman li jistabbilixxi Istituzzjoni Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem. Fil-[Kroazja](#), l-awtoritajiet Governattivi tejbju ulterjorment l-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet mill-Ombudsperson.

⁷⁵ Il-Prinċipji ta' Pariġi tan-NU, approvati mill-Assemblea tal-Kunsill Ġenerali tan-NU fl-1993 (ir-Riżoluzzjoni A/RES/48/134), stabbilew il-kriterji ewlenin li l-NHRIs huma meħtieġa jissodisfaw. L-NHRIs jiġu akkreditati perjodikament quddiem is-Sottokomitat għall-Akkreditazzjoni tal-Alleanza Globali tal-Istituzzjonijiet Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem.

⁷⁶ Ara l-Prinċipji tal-Kummissjoni ta' Venezja għall-Ombudspersons.

⁷⁷ Id-Direttiva 2024/1500 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u d-Direttiva tal-Kunsill 2024/1499.

Fi Stati Membri ohrajn, l-NHRIs, l-Ombudspersons u awtoritajiet indipendenti ohrajn għadhom jiffaċċjaw sfidi, inkluż fir-rigward tar-riżorsi. Fil-[Portugall](#), inhatret Ombudsperson ġdida f'Lulju 2026, wara dewmien fil-proċedura tal-hatra fil-Parlament. Fl-[Estonja](#), xi awtoritajiet indipendenti rċevew aktar kompiti, filwaqt li ma ġewx allokati riżorsi addizzjonali.

Fl-[Albanija](#), inħatar Ombudsman ġdid u Kummissarju ġdid għall-Protezzjoni kontra d-Diskriminazzjoni (CPD), biż-żewġ istituzzjonijiet qegħdin jiffaċċjaw nuqqasijiet persistenti fir-riżorsi umani u finanzjarji. Fil-[Maċedonja ta' Fuq](#), il-Parlament għamel diversi hatriet f'istituzzjonijiet indipendenti, għalkemm għad hemm tħassib dwar proċeduri ta' għażla bbażati fuq il-mertu. Fis-[Serbja](#), il-biċċa l-kbira tal-korpi indipendenti li jaħdmu fil-qasam tad-drittijiet fundamentali komplew jiffaċċjaw restrizzjonijiet fuq ir-riżorsi u s-segwitu għar-rakkomandazzjonijiet tagħhom baqa' inkonsistenti.

Tliet Stati Membri għadhom ma stabbilewx istituzzjoni nazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem akkreditata skont il-Prinċipji ta' Pariġi tan-NU. Fir-[Rumanija](#), għadha pendenti deċiżjoni finali fir-rigward tal-akkreditazzjoni tal-Istituzzjonijiet Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem. Fl-[Italja](#) u f'[Malta](#), ittiehdu biss passi preparatorji inizjali lejn l-istabbiliment ta' Istituzzjoni Nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem.

Implimentazzjoni tas-sentenzi mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u mill-qrati nazzjonali

Mill-2022, il-kapitoli tal-pajjiżi bdew jinkludu informazzjoni dwar l-implimentazzjoni ta' sentenzi ewlenin tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (QEDB), indikatur importanti tal-funzjonament tal-istat tad-dritt. Ir-riżultati jvarjaw bejn l-Istati Membri. Madwar l-UE, madwar 43,9 % tas-sentenzi ewlenin tal-QEDB relatati mal-Istati Membri mill-aħħar 10 snin għadhom iridu jiġu implimentati, titjib żgħir meta mqabbel mas-sena li għaddiet⁷⁸.

Fil-[Belġju](#), il-konformità mill-awtoritajiet pubbliċi mas-sentenzi finali tal-qrati nazzjonali u tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem għadha problema. Fil-[Greċja](#), ir-riformi jfittxu li jimmiraw id-dewmien tal-amministrazzjoni fl-infurzar tas-sentenzi finali. F'[Ċipru](#), l-isforzi biex jitnehhew l-ostakli legali fl-infurzar tas-sentenzi tal-qorti ma avvanzawx.

Qafas ta' abilitazzjoni għas-soċjetà ċivili

L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u d-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem huma essenzjali għall-protezzjoni u għall-promozzjoni tal-valuri tal-UE. Dawn jaġixxu bħala gwardjani, filwaqt li jiġbdu l-attenzjoni għat-tneħħid għall-istat tad-dritt, irawmu prinċipji demokratiċi, u jgħinu biex tiġi żgurata r-responsabbiltà ta' daww li jeżerċitaw is-setgħa pubblika. Il-Kummissjoni qiegħda tappoġġa l-isforzi tal-Istati Membri biex jippromwovu spazju ċiviku b'saħħtu bħala parti mill-implimentazzjoni tal-[Istrateġija tal-UE għas-Soċjetà Ċivili](#) u r-[Rakkomandazzjoni tal-2023 dwar il-parteciċpazzjoni ċivika](#).

F'hafta Stati Membri jeżisti qafas abilitanti u ta' appoġġ għas-soċjetà ċivili. L-isforzi biex jissahħaħ ulterjorment l-ambjent għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għadhom għaddejjin f'diversi Stati Membri, għalkemm il-grad ta' progress ivarja. Fl-[Estonja](#), daħal fis-seħh il-programm ta' finanzjament tas-sħubija strateġika għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, li se jippermetti s-sors importanti ta' finanzjament għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biex ikomplu u jappoġġaw l-isparju ċiviku miftuħ. L-awtoritajiet pubbliċi fi [Franza](#) jkomplu jappoġġaw lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, inkluż permezz ta' finanzjament pubbliku sostanzjali, għalkemm xi organizzazzjonijiet għadhom qegħdin jiffaċċjaw sfidi għall-operazzjonijiet tagħhom.

⁷⁸ Fl-2025, iċ-ċifra kienet ta' 45,7 %. European Implementation Network (2026), kontribut bil-miktub.

F'ċerti Stati Membri, il-miżuri li jaffettwaw lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili ġew irtirati jew imhassra. Fin-[Netherlands](#), is-Senat ċaħad il-Liġi dwar it-trasparenza tal-OSC, li kienet ġiet ikkritikata mill-OSC, mill-organizzazzjonijiet tal-karità u mill-NIHR. Fl-[Ungerija](#), ġew adottati emenda kostituzzjonali u liġi li tabolixxi l-Uffiċċju għall-Protezzjoni tas-Sovranità u l-abbozz ta' liġi “dwar it-trasparenza fil-ħajja pubblika”, ippreżentat fit-13 ta' Mejju 2025, ma għadux pendenti quddiem l-Assemblea Nazzjonali.

Spazju ċiviku b'saħħtu jirrikjedi ambjent legali, amministrattiv u regolatorju abilitanti, fejn l-OSC jiġi appoġġati u jissahħu, u fejn ikunu protetti u jistgħu joperaw liberament. Ir-restrizzjonijiet fuq l-atturi tas-soċjetà ċivili, inklużi l-ostakli għall-finanzjament, l-assemblea paċifika, u r-rekwiżiti ta' rapportar onerużi ġew innotati mill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili f'għadd ta' Stati Membri⁷⁹. Fiċ-[Ċekja](#), il-finanzjament pubbliku għal dan is-settur tnaqqas b'mod konsiderevoli. Fil-[Germanja](#), ma ttiehed l-ebda pass biex jiġi adattat l-istatus ta' eżenzjoni mit-taxxa ta' organizzazzjonijiet mingħajr skop ta' qligħ, u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għadhom jiffaċċjaw sfidi fir-rigward tal-operat u tal-aċċess tagħhom għall-finanzjament. Fl-[Italja](#), fir-rigward ta' leġiżlazzjoni ġdida li għandha l-għan li ssahħaħ is-sigurtà interna, il-partijiet ikkonċernati qajmu tħassib dwar l-iżviluppi relatati mar-restrizzjonijiet għad-dritt ta' protesta u l-impatt possibbli tagħhom fuq l-isparzju ċiviku u l-eżerċitar tad-drittijiet u tal-libertajiet fundamentali. Filwaqt li l-Uffiċċju għall-Protezzjoni tas-Sovranità ġie abolit fl-[Ungerija](#), għad iridu jitneħħew xi ostakli li jxekklu l-ħidma ta' organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili.

In-narrattivi negattivi, l-attakki fiżiċi u verbali u l-pressjoni politika komplew jiġu rrapportati bħala sfida partikolari f'xi Stati Membri. Fir-[Rumanija](#), l-OSC jirrapportaw zieda fir-restrizzjonijiet fuq il-ħidma tagħhom. Fis-[Slovakkja](#), filwaqt li l-emendi għal-liġi dwar l-NGOs li tqiesu li johlqu piż amministrattiv addizzjonali fuq l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili ġew iddikjarati bħala mhux kostituzzjonali, l-ambjent tas-soċjetà ċivili għadu qiegħed jiffaċċja pressjoni.

Fl-[Albanija](#), l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili joperaw b'mod liberu iżda jkomplu jiffaċċjaw sfidi, bħall-iskreditazzjoni, it-trasparenza limitata fit-tfassil tal-politika u r-restrizzjonijiet fuq is-sostenibbiltà finanzjarja. Fil-[Montenegro](#), l-awtoritajiet impenjaw ruħhom li jallinjaw il-leġiżlazzjoni nazzjonali mal-acquis tal-UE fil-qafas stabbilit għal proċessi leġiżlattivi inklużivi, filwaqt li għad hemm sfidi fl-ippjanar leġiżlattiv u fl-effettività tal-konsultazzjonijiet pubbliċi. Fil-[Macedonja ta' Fuq](#), il-Gvern kompla bl-isforzi tiegħu biex isaħħaħ il-kooperazzjoni mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, filwaqt li għad hemm sfidi relatati mal-finanzjament għall-OSC. Fis-[Serbja](#), l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili kienu soġġetti għal pressjoni, attakki u intimidazzjoni dejjem akbar, inkluż minn uffiċjali ta' livell għoli, u każijiet irrapportati ta' użu eċċessiv tal-forza mill-pulizija kontra d-dimostranti sa issa ma wasslux għal kundanni.

Sistema ta' kontrokontrolli nazzjonali fl-użu ta' software ta' sorveljanza intrużiv (“spyware”)

Kwalunkwe tentattiv ta' aċċess illegali għad-data taċ-ċittadini, inklużi l-ġurnalisti, ir-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili u l-avversarji politiċi huwa inaċċettabbli u hija r-responsabbiltà tal-awtoritajiet nazzjonali li jwettqu l-investigazzjonijiet neċessarji. Madankollu, anke meta l-użu tal-ispyware jitwettaq legalment f'konformità mar-rekwiżiti tas-sigurtà nazzjonali u jaqa'

⁷⁹ Joint Civil Society Contribution on Civic Space to the 2026 Annual Rule of Law Report, p. 2. Fl-2025, l-ghodda ta' monitoraġġ Civicus naqqset il-grad ta' tliet Stati Membri tal-UE minn “ristrett” għal “imblukkat” u wiehed mill-pajjiżi tat-tkabir koperti fir-Rapport minn “ostakolat” għal “imrażzan”. Civicus tagħti marka lill-istat tal-libertajiet ċiviċi fuq skala ta' 0 sa 100 u tikklassifika l-pajjiżi abbażi tal-puntegħ tagħhom skont skala ta' ħames kategoriji definiti bħala: miftuħ (81-100), ristrett (61-80), ostakolat (40-60), imrażzan (21-39) u magħluq (0-20).

barra mill-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, salvagwardji nazzjonali robusti jibqgħu essenzjali biex jipprevjenu l-abbuż u jiżguraw ir-responsabbiltà. Id-drittijiet fundamentali, inklużi l-protezzjoni tad-data, il-libertà tal-espressjoni, il-libertà li wieħed jirċievi u jagħti informazzjoni, u d-drittijiet għal rimedju effettiv u proċess ġust jeħtieġ li jiġu rrispettati. Meta l-ispjware jintuża għal finijiet ta' infurzar tal-liġi, jew jintuża minn entitajiet privati għal finijiet ta' sigurtà nazzjonali, il-leġiżlazzjoni tal-UE dwar il-protezzjoni tad-data tipprovdha qafas komprensiv ta' salvagwardji u sorveljanza⁸⁰. Meta l-liġi tal-UE dwar il-protezzjoni tad-data ma tkunx applikabbli, il-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem tibqa' applikabbli.

Ir-Rapport tal-2026 dwar l-Istat tad-Dritt ikompli jirrapporta dwar l-iżviluppi f'dan il-qasam, b'allegazzjonijiet ta' użu illegali tal-ispjware li jpoġġu s-sistemi ta' kontrokkontrolli nazzjonali fiċ-ċentru tal-attenzjoni. Fil-[Greċja](#), ikompli l-iskrutinju ġudizzjarju ta' ċerti aspetti tal-użu tal-ispjware. Fl-[Italja](#), l-investigazzjonijiet dwar il-każ ta' Paragon spyware għadhom għaddejjin, inkluż biex jiġi identifikati dawk responsabbli għall-użu tal-ispjware kontra ġurnalisti Taljani, wara li l-uffiċċji tal-prosekuturi ma sabu l-ebda evidenza ta' operazzjonijiet mis-servizzi tal-intelliġenza Taljani mmirati lejn il-ġurnalisti permezz tal-ispjware. Fl-[Ungerija](#), in-nuqqas ta' salvagwardji proċedurali u sorveljanza effettiva fil-każ ta' miżuri ta' sorveljanza sigrieta jibqa' ta' tħassib.

4.5 *Aspetti tas-Suq Uniku fl-erba' pilastru kollha*

Sistemi tal-ġustizzja effettivi, salvagwardji b'saħħithom kontra l-korruzzjoni, iċ-ċertezza legali, u leġiżlazzjoni inklużiva u bbażata fuq l-evidenza huma pedamenti essenzjali għal ekonomija b'saħħitha. Dawn jinfluwenzaw l-ambjent tan-negozju u l-għażliet ta' investiment, isejsu l-funzjonament bla xkiel tas-Suq Uniku, u jappoġġaw it-tkabbir ekonomiku sostenibbli u l-ħolqien tal-impjiegi. Ir-Rapport tal-2026 dwar l-Istat tad-Dritt ikompli l-valutazzjoni tal-iżviluppi fir-rigward tad-dimensjoni tas-Suq Uniku mibdija fir-Rapport tal-2025 dwar l-Istat tad-Dritt, filwaqt li jibbaża ulterjorment fuq il-kontribut mill-partijiet ikkonċernati tan-negozju u jeżamina kwistjonijiet aktar profondi bħall-ħidma ta' awtoritajiet regolatorji indipendenti.

Abbażi tad-data tal-Ewrobarometru ppreżentata wkoll fit-[Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026](#), kull kapitolu tal-pajjiż jirrapporta dwar il-perċezzjonijiet tal-kumpaniji tal-indipendenza tal-awtoritajiet tal-akkwist pubbliku u tal-kompetizzjoni nazzjonali. L-indipendenza ta' dawn l-awtoritajiet hija kruċjali għall-funzjonament tas-Suq Uniku. Fir-rigward tal-korpi ta' rieżami tal-akkwist pubbliku tal-prim'istanza, il-livell ta' indipendenza perċepita huwa l-oġġla għall-[Finlandja](#), għall-[Iżvezja](#) u għall-[Lussemburgu](#), u l-aktar baxx għall-[Bulgarija](#), għall-[Greċja](#) u għall-[Ungerija](#). Għall-awtoritajiet nazzjonali tal-kompetizzjoni, il-livell ta' indipendenza perċepita huwa l-oġġla għall-[Finlandja](#), għall-[Iżvezja](#), għad-[Danimarka](#) u għall-[Irlanda](#), u l-aktar baxx għall-[Bulgarija](#), għall-[Greċja](#) u għall-[Ungerija](#).

Fir-rigward tal-effettività perċepita ta' protezzjoni tal-investiment, aktar minn żewġ terzi tal-kumpaniji mistħarrġa esprimew fiduċja fid-[Danimarka](#), fl-[Irlanda](#), fil-[Lussemburgu](#), f'[Malta](#), fin-[Netherlands](#), fl-[Awstrija](#), fis-[Slovenja](#), fil-[Finlandja](#) u fl-[Iżvezja](#), filwaqt li anqas minn terz esprimew fiduċja fil-[Greċja](#) u fil-[Polonja](#). Aktar minn żewġ terzi tal-kumpaniji fl-[Albanija](#) jesprimu fiduċja fil-protezzjoni tal-investiment, aktar minn nofs fil-[Montenegro](#) u fis-[Serbja](#), u anqas minn nofs fil-[Maċedonja ta' Fuq](#).

Fir-rigward tal-*funzjonament tas-sistema tal-ġustizzja*, kunsiderazzjoni importanti minn perspettiva tas-Suq Uniku hija d-disponibbiltà ta' qراطي u ta' mħallfin speċjalizzati biex jittrattaw tilwim kummerċjali, inklużi każijiet transfruntieri ta' valur għoli. Kif turi t-Tabella

⁸⁰ Ir-Rapport tal-Kummissjoni ta' Venezja tal-2024 dwar regolamentazzjoni tal-ispjware konformi mal-istat tad-dritt u mad-drittijiet tal-bniedem.

ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026⁸¹, f'erba' Stati Membri hemm biss qrati kummerċjali speċjalizzati, f'disa' Stati Membri hemm biss kmamar kummerċjali speċjalizzati fi hdan il-qrati ordinarji, u f'erba' Stati Membri oħrajn hemm biss imħallfin speċjalizzati fi hdan il-qrati ordinarji. Fl-10 Stati Membri li jifdal hemm kombinazzjonijiet tat-tliet kategoriji preċedenti, u f'wieħed minnhom jeżistu t-tliet possibbiltajiet kollha, għalkemm fuq livelli differenti u għal każijiet differenti. Fil-[Germanja](#), qrati u kmamar kummerċjali speċjalizzati saru operazzjonali f'aktar minn nofs il-*Länder*. F'[Ċipru](#), id-dewmien fit-tul biex il-Qorti Kummerċjali ssir operattiva għadu jqajjem thassib serju fost il-komunità tan-negozju.

In-negozji jibbenefikaw mid-disponibbiltà ta' soluzzjoni alternattiva għat-tilwim, mhux l-anqas minhabba li l-kostijiet tal-litigazzjoni jistgħu jipprezentaw ostaklu għalihom. Fl-[Italja](#), il-partijiet ikkonċernati tan-negozju jenfasizzaw il-potenzjal tal-medjazzjoni li tikkontribwixxi b'mod effettiv għat-tnaqqis tal-litigazzjoni u jappellaw għal miżuri ulterjuri biex tiġi promossa l-adozzjoni tagħha. Is-sistema tat-tariffi tal-qorti fil-qrati ordinarji fl-[Awstrija](#) tkompli tipprezenta sfidi għall-aċċess għall-ġustizzja, inkluż għan-negozji, b'mod partikolari minhabba n-nuqqas ta' limitu fuq it-tariffi tal-qorti.

Fl-aħħar nett, in-nuqqasijiet fl-effiċjenza tas-sistemi tal-ġustizzja jistgħu jimminaw l-ambjent tan-negozju, peress li l-investituri u l-kumpaniji jirrikjedu soluzzjoni f'waqtha għat-tilwim biex jieħdu deċiżjonijiet infurmati dwar l-investment. F'[Malta](#), id-dewmien u l-effiċjenza inadegwata tal-qrati huma ta' thassib għall-fiduċja tan-negozju. Filwaqt li l-għadd ta' impjegati tal-qorti żdied, il-partijiet ikkonċernati jirrikonoxxu n-nuqqas ta' persunal ġudizzjarju u amministrattiv bħala fattur ta' dewmien fil-qrati, li potenzjalment jaffettwa wkoll iċ-ċertezza legali u l-attivitajiet ekonomiċi. Fl-[Italja](#), il-partijiet ikkonċernati, inklużi r-rappreżentanti tan-negozju, jirrikonoxxu l-progress li sar fir-reklutaġġ tal-maġistrati u tal-persunal tal-qorti amministrattiva eż. permezz tat-tnedija ta' kompetizzjonijiet biex jiġu rreklutati b'mod permanenti l-iskrivani tal-qorti, iżda jaqblu li huma meħtieġa sforzi kontinwi biex jimtlew il-postijiet vakanti sabiex tittejjeb l-effiċjenza. Fil-[Portugall](#), il-partijiet ikkonċernati jkomplu jindikaw nuqqasijiet fl-effiċjenza fis-sistema tal-ġustizzja, speċjalment l-effiċjenza li qiegħda tiddeterjora tal-Qrati Amministrattivi u tat-Taxxa, bħala ostaklu fit-tul għall-investment u għall-ambjent tan-negozju.

Il-***korruzzjoni*** tfixkel il-kompetizzjoni u timmina l-fiduċja fl-awtoritajiet pubbliċi, u b'hekk taffettwa l-funzjonament xieraq tas-Suq Uniku u l-kundizzjonijiet biex isir in-negozju. Dan huwa partikolarment rilevanti fl-akkwist pubbliku, li fih diversi Stati Membri qegħdin isaħħu l-miżuri ta' trasparenza u integrità. Il-[Greċja](#) introduċiet sistema ta' taħriġ u ta' ċertifikazzjoni għall-impjegati taċ-ċivil li jittrattaw l-akkwist pubbliku, irreklutat persunal addizzjonali għall-awtorità superviżorja tal-akkwist pubbliku u stabbiliet registru ta' professjonisti tal-akkwist pubbliku, bl-għan li ssaħħaħ il-professjonalizzazzjoni, l-integrità u r-responsabbiltà tal-uffiċjali involuti fl-akkwist pubbliku. F'[Ċipru](#), pjattaforma ġdida tal-e-akkwist saret operazzjonali u tipprovdi viżibbiltà minn tarf sa tarf u tappoġġa lill-awtoritajiet tal-awditjar fil-hidma tagħhom, filwaqt li ssaħħaħ b'mod sinifikanti t-trasparenza u r-responsabbiltà. Fis-[Slovenja](#), il-Ministeru għall-Amministrazzjoni Pubblika kompli jimplimenta żewġ pjanijiet ta' azzjoni pluriennali dwar l-akkwist pubbliku, li għandhom l-għan li jżidu t-trasparenza, il-professjonalizzazzjoni u l-analitika u jtejbu l-kapaċitajiet tal-e-akkwist. Fl-[Awstrija](#), il-Ministeri responsabbli għall-akkwist pubbliku introduċew miżuri organizzazzjonali kif ukoll awditi interni biex jindirizzaw ir-riskji ta' korruzzjoni.

Regoli ċari u trasparenti li jirregolaw ix-xenarju tal-***media*** huma kruċjali kemm għall-protezzjoni tal-integrità tal-ispazju demokratiku tagħna kif ukoll għall-appoġġ tas-Suq Uniku permezz ta' kompetizzjoni ġusta għall-fornituri tas-servizzi tal-media. Is-settur tal-media

⁸¹ L-Illustrazzjoni 65, it-Tabella ta' Valutazzjoni tal-Ġustizzja tal-UE tal-2026.

qiegħed jiffaċċja sfidi ekonomiċi li jirriflettu xejra globali usa'. F'dak ir-rigward, it-trasparenza tas-sjieda tal-media, l-allokazzjoni ġusta u trasparenti tar-reklamar mill-Istat lill-entitajiet tal-media, u skemi ta' finanzjament trasparenti biex jappoġġaw l-industrija tal-media kollha għandhom rwol importanti. L-EMFA huwa ankrat fil-fatt li s-servizzi tal-media indipendenti għandhom rwol uniku fis-Suq Uniku, li jirrappreżenta settur li qiegħed jinbidel malajr u ekonomikament importanti filwaqt li jaġixxu simultanjament bħala għassiesa pubbliċi. F'dan il-kuntest, diversi żviluppi ġodda intensifikaw ulterjorment dawn l-isfidi. Matul snin reċenti, tfaċċaw sfidi strutturali fis-settur tal-media li jista' jkollhom impatt fuq il-libertà u l-pluraliżmu tal-media globalment. Dawn jinkludu d-dipendenza fuq il-pjattaformi diġitali, id-distribuzzjoni xprunata mill-algoritmi, id-dhul mir-reklamar li qiegħed jonqos u mhux uniformi, il-manipulazzjoni tal-informazzjoni u interferenza minn barranin, u l-impatt tal-IA. L-EMFA jintroduċi monitoraġġ annwali tar-riskji u tal-iżviluppi fis-suq tal-media, inklużi diversi minn dawn l-isfidi. L-allinjament tal-Istati Membri mal-EMFA huwa fundamentali biex jiġu żgurati t-tkabbir u s-sostenibbiltà ta' dan is-settur kruċjali. Fil-[Greċja](#), il-Gvern nieda miżuri ta' appoġġ finanzjarju b'mod partikolari għall-media lokali u reġjonali u qiegħed jiġi implimentat pjan ta' għajjnuna mill-Istat fit-tul biex jappoġġa t-tranżizzjoni diġitali tas-settur. Fl-[Awstrija](#), ġew adottati linji gwida dettaljati fir-rigward tal-interpretazzjoni u tal-applikazzjoni tar-rekwiżiti tal-akkwist pubbliku għad-distribuzzjoni ġusta tar-reklamar mill-Istat. Fl-[Irlanda](#), abbozz ta' liġi ġdid se jipprovdi lill-Fond tal-Media – li appoġġa tliet skemi tal-ġurnaliżmu u skema ta' trasformazzjoni diġitali – qafas leġiżlattiv.

Sistema ta' kontrokontrolli effettiva tippromwovi ċ-ċertezza legali u l-prevedibbiltà regolatorja, u tippermetti lin-negozji joperaw f'ambjent stabbli u prevedibbli. Fi [Franza](#), ġiet adottata liġi biex tissimplifika l-hajja tan-negozji wara konsultazzjoni wiesgħa. Fl-[Italja](#), il-partijiet ikkonċernati tan-negozju laqgħu liġi adottata f'Novembru 2025 li kellha l-għan li tikseb simplifikazzjoni regolatorja. Fir-[Rumanija](#), in-nuqqas ta' prevedibbiltà leġiżlattiva, xprunat minn emendi frekwenti tal-leġiżlazzjoni u minn għadd kbir ta' abbozz ta' liġijiet pendenti fil-Parlament, jibqa' tħassib primarju għan-negozji u għall-OSĊ. F'[Malta](#), il-bidliet leġiżlattivi frekwenti u l-miżuri eżekuttivi *ad hoc* għadhom qegħdin jikkontestaw l-istabbiltà u l-prevedibbiltà legali, u dan jista' jaffettwa l-ambjent tan-negozju. F'[Ċipru](#), in-negozji jkomplu jaraw sfidi fil-kwalità tat-tfassil tal-liġijiet u fil-htieġa li tiġi ssimplifikata l-leġiżlazzjoni.

4. KONKLUŻJONI

Ir-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt ta' din is-sena jikkonferma li ċ-ċiklu annwali tal-istat tad-dritt ikompli jipprovdi stimolu importanti għar-riforma madwar l-Istati Membri, għall-benefiċċju kemm taċ-ċittadini kif ukoll tan-negozji. B'mod ġenerali, l-iżviluppi jindikaw trajettorja ġeneralment pożittiva, b'titjib notevoli u riformi importanti kompluti jew li għaddejjin fl-erba' oqsma kollha mmonitorjati, anke jekk l-istampa tibqa' mhux uniformi fl-Istati Membri u fl-oqsma ta' politika, b'xi sfidi li jippersistu. L-impenn fil-proċess jibqa' b'saħħtu, kif rifless fl-għadd sostanzjali ta' rakkomandazzjonijiet tal-2025 fejn hemm progress.

B'harsa 'l quddiem, il-Kummissjoni temmen li r-Rapport u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu għandu jkollhom rwol importanti fil-baġit fit-tul tal-UE li jmiss, u dan jgħin biex jiġi żgurat li jkun hemm stabbiltà salvagwardji b'saħħithom għall-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-Unjoni u biex jiġu sostnuti l-investimenti u r-riformi li jgħinu fil-promozzjoni u fit-tisħiħ tal-istat tad-dritt. It-trattament ugwali u ġust tal-Istati Membri, applikazzjoni ċara u konsistenti tal-istandards tal-UE, u proċess ibbażat fuq id-djalogu huma l-prinċipji sottostanti tar-Rapport dwar l-Istat tad-Dritt li se jkomplu jiggwidaw il-hidma tal-Kummissjoni mal-Istati Membri.

Il-Kummissjoni se tkompli tibqa' involuta mill-qrib mal-Parlament Ewropew u mal-Kunsill fiċ-ċiklu annwali. Hija tistieden lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew ikomplu d-dibattiti ġenerali u speċifiċi għall-pajjiż abbażi tar-Rapport. Il-Kummissjoni tibqa' impenjata li

tappoġġa lill-Istati Membri fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet ta' din is-sena u li taħdem flimkien mal-partijiet ikkonċernati rilevanti kollha biex tissalvagwardja u ssahħaħ il-valuri fundamentali tal-Unjoni.